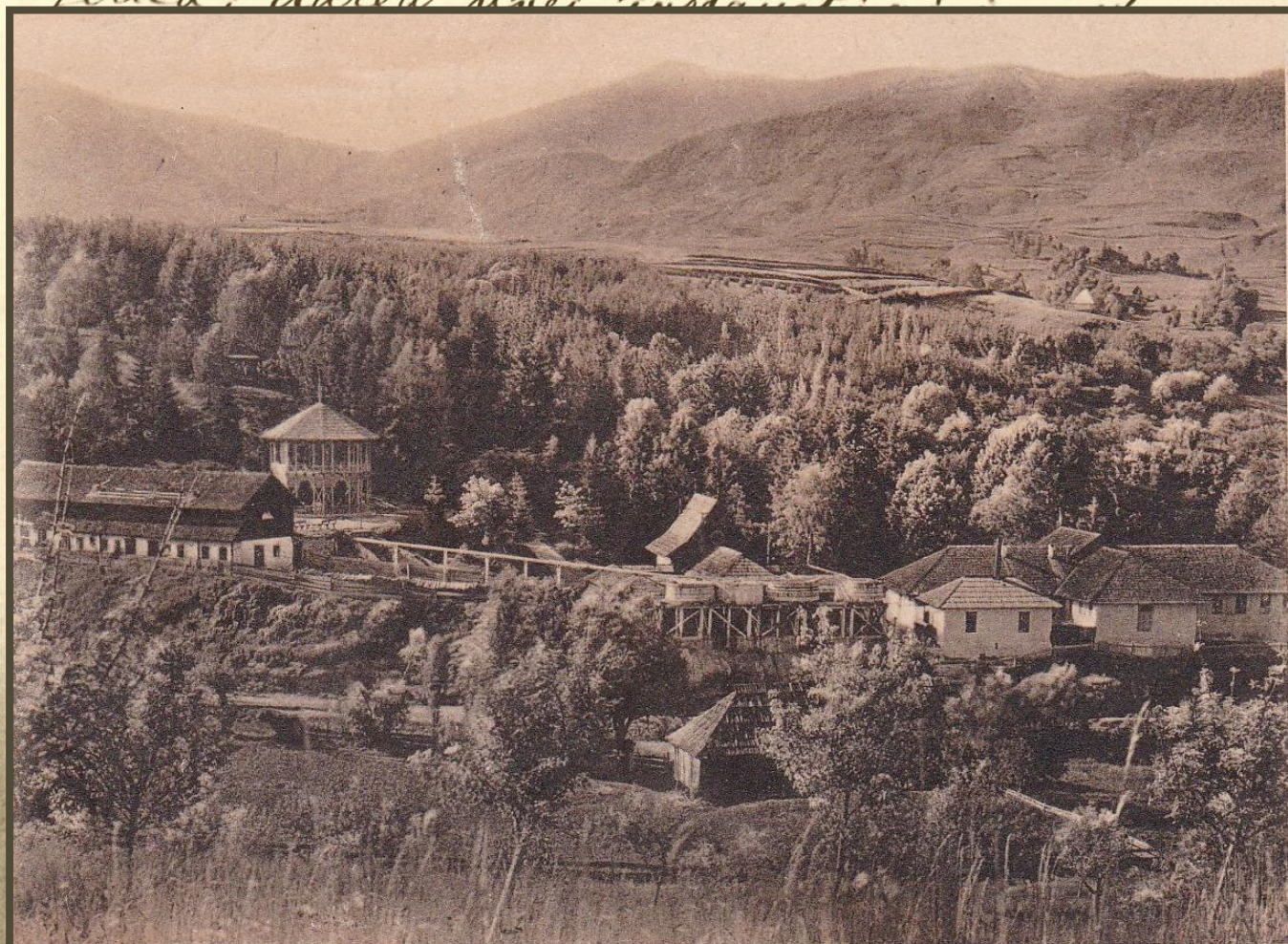

PISANII SÂNGEORZENE

*coisiune e ; dispensarea de denderimá vechiá ba
lexica ; darea unei înstauratim...*

Sângeorgiul-Român Vedere generală — Totalansicht — Teljes látkép

*vechii Biserice de suscerne su B/...
In punctulu 12 si basiza opiniunna ofupa
Spargerei repentine a bisericeii vechii
umatoriele considerante ;
Materialulu de pãtra din veche*

ANUL X
NR. 6 (106)
IUNIE 2021

ABSOLVENȚII LICEULUI „SOLOMON HALIȚĂ”

Promoția 1976-1977

XII A

1. BORA E. SAVETA
2. BOTA I. MARIA
3. BUHAI M. GEORGE
4. BUIA I. FLOAREA
5. BUMBU A. VIOREL
6. CANDALE A. MARIA
7. CÂMPAN A. SEVER
8. CIUNTEREI I. MĂDĂLINA
9. DOMIDE ANA-MARIA
10. FLĂMÂND I. RODICA
11. GACIU I. ANA
12. GAGEA A. MARCELLUS
13. GAGEA I. VIORICA
14. GAGEA T. CĂTĂLINA
15. GUȘĂ A. DĂNUȚ
16. ILOAIE G. LINA
17. ISTRATE E. GRIGORE
18. NICULAI I. CĂTĂLINA
19. PARTENE O. VIOREL
20. RÂMBULEA V. ION
21. SÂNGEORZAN I. RODICA
22. ȘOT I. LENUȚA
23. ȘTEOPOAIE I. GEORGEL
24. URECHE A. FLORIN

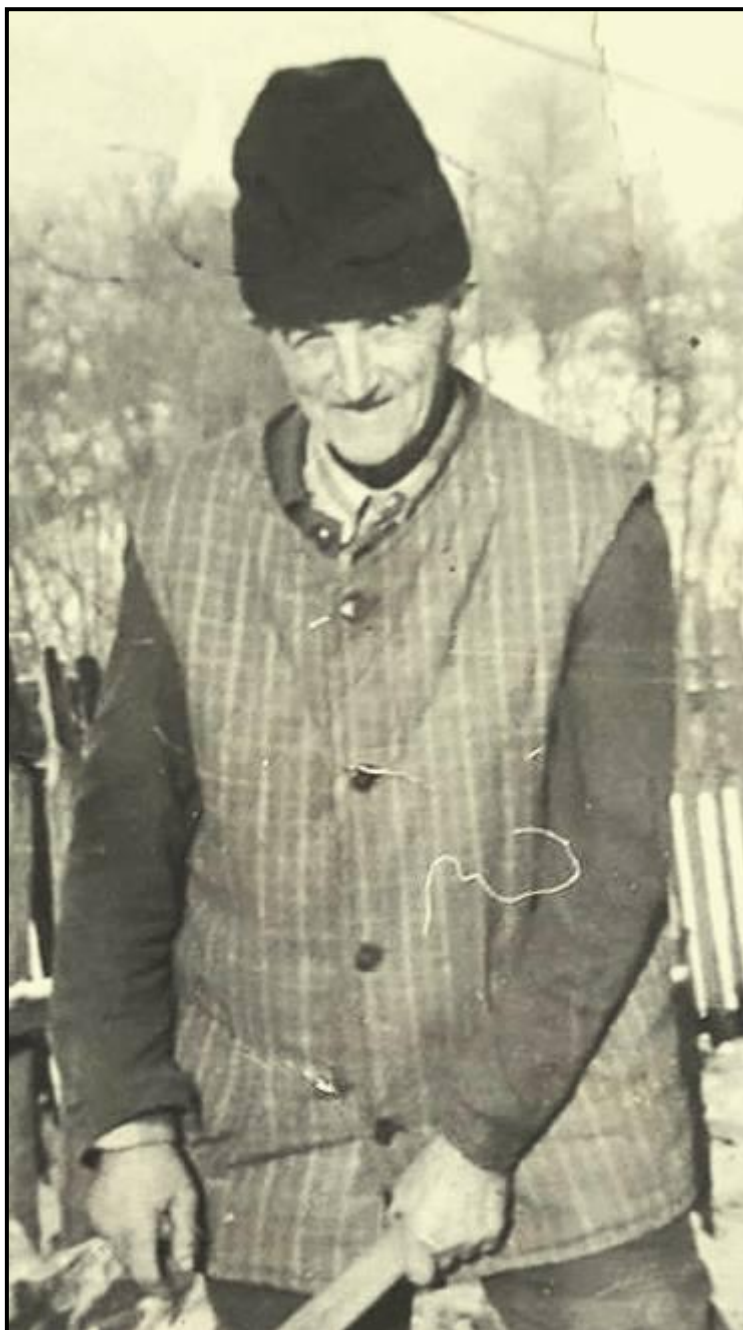
XII B

1. ANDRESI N. PARASCHIVA
2. BĂDAȘCU I. STELA
3. BERENDE L. VICTORIA
4. BÂGI A. IOANA
5. BLAGA G. LUMINIȚA
6. BOLFĂ A. CLEMENTINA
7. BOUȚAN F. FIROANA
8. BUIA M. IRINA
9. BULBUC M. IOANA
10. CHIRIȚĂ I. LILIANA
11. DRENTA G. IRINA
12. DUMITRAȘ E. MAXIM
13. GĂLAN N. VERONICA
14. GRAPINI L. GEORGE
15. HĂDĂRĂU C. DORUȚ
16. MANOILĂ V. RODICA
17. MUREȘAN I. VIORICA
18. NAROȘ I. MARIA
19. POP ȘT. MARIA
20. RUS A. OLTIȚA
21. SABO A. ANA
22. ȘULER A. SORIN
23. SZABO I. ELISABETA
24. SZYLAGYI MARIA
25. VAIDA I. MARIANA

PISANII SÂNGEORZENE

- Spiritualitate, Istorie și Tradiție -

ANUL X, NR. 6(106), IUNIE 2021

PISANII SÂNGEORZENE

Revistă de spiritualitate, istorie și tradiție locală

Fondatori: profesor FLORIN HODOROGA
teolog ALEXANDRU DĂRĂBAN

Consultant științific: Dr. Mirela Popa-Andrei, cercetător științific II, Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca al Academiei Române

Colaboratori permanenți: Dr. Elisabeta Scurtu, Preot Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu, Dr. Dorin Dologa, Icu Crăciun, Florin Hodoroga

Editor și redactor responsabil: Alexandru Dărăban

Tehnoredactare: Alexandru Dărăban

REDACTIA: Casa de Cultură Sângeorz-Băi, str. Republicii nr.33,
jud. Bistrița-Năsăud; E-mail: florin.hodoroga@gmail.com
Jucu, str. Jucu-Herghelie nr. 67, jud. Cluj; E-mail: adaraban17@yahoo.ro;
aldaraban57@gmail.com

Revista poate fi citită pe rețeaua de internet la adresele:
<https://independent.academia.edu/DarabanAlexandru>
<http://en.calameo.com/accounts/3280504>
<https://pisaniisang.wordpress.com>

COPERTA 1: Vedere generală cu Izvorul cu Pavilionul de Muzică - fotografie a lui Gustav Zikeli din Bistrița, editată de Ilustrația Gherla în 1926 (Colecția Cornel Rusan)

COPERTA 2: Absolvenții promoției 1974-1975 ai liceului sângeorzan

COPERTA 3: Absolvenții promoției 1975-1976 ai liceului sângeorzan

COPERTA 4: Vedere panoramică a Sângeorzului

(Carte poștală editată de Foto-film Cluj, necirculată, circa 1941 - Colecția Cornel Rusan)

Fotografiile din acest număr provin din cadrul Serviciului Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud (colecția fotografii), Facebook (Vicariatul greco-catolic Năsăud, Leon Prădan, Cornel Rusan, Iosif Ciunterei, Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi), Centrul Cultural „Justin Sohorca” Sângeorz-Băi, colecția personală a artistului Maxim Dumitraș

Cuprins

<u>CUPRINS</u>	5
-----------------------------	---

BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE

<i>Școala greco-catolică trivială din Sângeorgiu – Anul școlar 1886/1887</i>	6
<i>Alegeri în Sângeorgiu în anul 1875</i>	10
<i>De la Sângeorzul-Românesc</i>	11
<i>Sân-Georgiul-Român</i>	12
<i>Terapeut pentru băile Sângeorzului format la Viena</i>	14
ALEXANDRU DĂRĂBAN, <i>Poetul sângeorzan Ion Al-George în paginile „Gazetei Transilvaniei”</i>	15

DIN GRANITĂ

ALEXANDRU DĂRĂBAN, <i>Păstrarea elementului ortodox în școlile născudene până la 1900</i>	19
NISTOR ȘIMON, <i>George Pop, locotenent primar la Regimentul 50 de linie – Marele Duce de Baden</i>	26
ALEXANDRU DĂRĂBAN, <i>locuitori din comuna Leșu participanți la Primul Război Mondial</i>	38
ALEXANDRU POP, <i>Păcatul beției</i>	61

BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE

ȘCOALA POPORALĂ FUNDAȚIONALĂ DIN SÂNGEORGIU¹ - 1886/1887 -

a) Statul personal al corpului învățătoresc

1. **Mihai Domide**, învățător și director. În acest timp a propus, în afară de Religie, toate obiectele de învățământ în secțiunea a II-a. Numărul orelor la săptămână: 26².

2. **Ieremia Șorobetea**, învățător. În acest timp a propus, în afară de religie, toate obiectele prescrise în secțiunea I. Numărul orelor la săptămână: 26³.

3. **Silviu Sohorca**, catehet greco-catolic. provizoriu la școala trivială în 24 septembrie 1881. În acest timp a propus religia în secțiunea I și a II-a. Numărul orelor la săptămână: 4⁴.

b) Informații speciale despre școlari cu finea anului școlastic 1886/1887

Secțiunea I⁵

Nr. crt.	Numele și prenumele	Confesiunea	Observații
1	Alexandru Anton	greco-catolică	-
2	Alexandru Dărăban	greco-catolică	-
3	Alexandru Cârțu	greco-catolică	-
4	Alexandru Lupșor	greco-catolică	-
5	Alexandru Ciocan	greco-catolică	-
6	Bela Balint	reformată	-
7	Costan Cârțu	greco-catolică	-
8	Cosma Sohorca	greco-catolică	-
9	Domide Cordoș	greco-catolică	-
10	Domide Pop	greco-catolică	-
11	Dănilă Ciocan	greco-catolică	-
12	Dănilă Costan	greco-catolică	-
13	Dănilă Jojă	greco-catolică	-
14	Gavrilă Ogâgău	greco-catolică	-
15	Ioan Andronesi	greco-catolică	-
16	Ioan Algeorge	greco-catolică	-

¹ Până în anul școlar trecut 1885/1886 se numea Școala Greco-Catolică Trivială.

² Raportul al XVIII-lea despre Gimnaziul Superior Greco-Catolic Romanescu din Naseudu pre anul școlastic 1886/87, Gherla, 1887, p. 116.

³ Ibidem.

⁴ Ibidem.

⁵ Ibidem, pp. 117-118.

ȘCOALA POPORALĂ FUNDAȚIONALĂ DIN SÂNGEORGIU - 1886/1887 -

17	Ioan Marica	greco-catolică	-
18	Ioan Jojă	greco-catolică	-
19	Ioan Sfrengeu	greco-catolică	-
20	Ilie Neamțiu	greco-catolică	-
21	Josef Kaintzel	evanghelic-lutherană	-
22	Istrol Bercovics	mozaică	-
23	Leon Gabor	greco-catolică	-
24	Maxim Buia	greco-catolică	-
25	Maxim Petrașcu	greco-catolică	-
26	Macedon Solovestru	greco-catolică	-
27	Natzi Deak	romano-catolică	-
28	Sever Râmbulea	greco-catolică	-
29	Schmil Goldberg Gerson	mozaică	-
30	Vasile Pop	greco-catolică	-
31	Anton Siminic	greco-catolică	-
32	Luca Siminic	greco-catolică	-
33	Samson Ciociu	greco-catolică	-
34	Ana Bâznog	greco-catolică	-
35	Cătălina Cârțu	greco-catolică	-
36	Cătălina Ciocan	greco-catolică	-
37	Dochea Andresi	greco-catolică	-
38	Floarea Mărcuș	greco-catolică	-
39	Floarea Varvari	greco-catolică	-
40	Irina Jojă	greco-catolică	-
41	Ioana Anton	greco-catolică	-
42	Ioana Pop	greco-catolică	-
43	Ioana Șirlincan	greco-catolică	-
44	Ioana Onea	greco-catolică	-
45	Ioana Puițau	greco-catolică	-
46	Ileana Buia	greco-catolică	-
47	Maria Mutu	greco-catolică	-
48	Maria Gagea	greco-catolică	-
49	Maria Miherța	greco-catolică	-
50	Mărina Jarda	greco-catolică	-
51	Nastasia Partene	greco-catolică	-
52	Paraschiva Flore	greco-catolică	-
53	Palagia Șorecău	greco-catolică	-
54	Raveca Tahăș	greco-catolică	-
55	Rifca Goldberg Gerson	mozaică	-
56	Saveta Gagea	greco-catolică	-
57	Todosia Hârța	greco-catolică	-

ȘCOALA POPORALĂ FUNDAȚIONALĂ DIN SÂNGEORGIU - 1886/1887 -

Secțiunea a II-a¹

Nr. crt.	Numele și prenumele	Confesiunea
1	Alexandru Alexi	greco-catolică
2	Alexandru George	greco-catolică
3	Alexa Râmbulea	greco-catolică
4	Anton Luci	greco-catolică
5	Dănilă Buia	greco-catolică
6	Donisă Varvari	greco-catolică
7	Grigore Luci	greco-catolică
8	Grigore Șorecău	greco-catolică
9	Iovu Cârțu	greco-catolică
10	Janos Balint	reformată
11	Ioan Marica	greco-ortodoxă
12	Ioan Miron	greco-catolică
13	Ioan Niculae	greco-catolică
14	Ilie Buia	greco-catolică
15	Leon Buga	greco-catolică
16	Maxim Flore	greco-catolică
17	Maxim Nicolai	greco-catolică
18	Moisa Onea	greco-catolică
19	Pavel Șorobetea	greco-catolică
20	Pantelimon Capra	greco-catolică
21	Pantelimon Pop	greco-catolică
22	Roman Arman	greco-catolică
23	Simion Șirlincan	greco-catolică
24	Silivan Pop	greco-catolică
25	Toma Gagea	greco-catolică
26	Todor Costan	greco-catolică
27	Vasile Lupșor	greco-catolică
28	Vasile Șpaimoc	greco-catolică
29	Ana Niculae Flore	greco-catolică
30	Ana L. Flore	greco-catolică
31	Ana M. Jarda	greco-catolică
32	Ana T. Jarda	greco-catolică
33	Cătălina Mihăilă	greco-catolică
34	Maria Lupșor	greco-catolică
35	Maria Morariu	greco-catolică
36	Marina Flore	greco-catolică
37	Saveta Haliță	greco-catolică
38	Senia Miron	greco-catolică

¹ *Ibidem*, pp. 119-120.

 ȘCOALA POPORALĂ FUNDAȚIONALĂ DIN SÂNGEORGIU - 1886/1887 -

Conspect numeric
după numărul, naționalitatea, confesiunea și progresul școlarilor¹

Secțiunea	Numărul școlarilor			Naționalitatea				Confesiunea						Progresul		
	Înmatriculați	Dezertați	Morți	Română	Maghiară	Germană	Izraelită	Greco-catolică	Greco-ortodoxă	Rom.-catolică	Ev.-lutherani	Reformați	Israeliti	Promovați	Pot relua examenul	Au să repete clasa
I	57	3	-	51	2	1	3	51	-	2	1	-	3	41	-	16
II	38	1	-	37	1	-	-	36	1	1	-	-	-	30	-	8
Suma	95	4	-	88	3	1	3	87	1	3	1	-	3	71	-	24

Conspect numeric
privind comunele de unde provin școlarii²

Comuna	Secțiunea		Suma
	I	II	
Sângeorgiu	54	36	90
Rodna	2	1	3
Coșna	-	1	1
Gherla	1	-	1
Suma	57	38	95

---

¹ *Ibidem*, p. 121.

² *Ibidem*.

ALEGERI ÎN SÂNGEORGIU ÎN ANUL 1875

---

8 Iulie

Mult Stimate D-le Redactore!

După ce alegerea de deputat dietale în cercul Rodnei, numit Cercul de Sus, din Districtul Năsăudului au trecut - proforma - vin a vă comunica pentru lămurirea opiniei publice următoarele:

Comisiunea electorală, respectiv președintele Dr. Ștefan Pop Păcurariu, astăzi ora 8 de dimineața a deschis alegerea în timpul de jumătate de oră - prevăzut în pentru insinuarea candidaților, un alegător ungur din Rodna a insinuat numele său și al celorlalți străini acolo pe Földvári János, un ungur, pare-mi-se din comitatul Solnocului, - aici cu totul necunoscut, - de candidat dietal, care conform legii de o jumătate de ora s-au proclamat, prin prezidiul de deputat pentru acest cerc, pentru români n-a insinuat pe nimeni conform deciziei, aduse toți alegătorii români de față într-o consultare privată cu o jumătate de oră înainte de deschiderea actului electoral, toți ca unul au declarat a rămâne fiii pasivității și a nu se apropia de urnă (ca de lucrul rău), precum au și urmat.

Servească, dar, spre lămurire contra lor ce doar vor a voi a seduce publicul - că nici un alegător român n-au voit și nu vor a ști de nici un deputat.

Alesul străinilor ar comite un păcat când, barem, ar cugeta ca oricare român de pe aici și-au adus aminte: ne este cu totul necunoscut, și om de la care n-așteptăm nici bine, nici rău.

Se zice a fi Sennyeast. Astfel lovitura ce a îndurat guvernul aici e dublă. Români au rămas fideli pasivității decretate la Sibiu ce nu mirosea celor de sus.

Articolul 71 din legea electorală, cu ajutorul căreia au voit a scoate oriunde un deputat, iaca că l-au scos din urnă un opozițional.

Intimidările și încercările celor de sus prin instrumentele lor de a scoate din urnă prin alegătorii români un pui de crocodil liberal n-a lipsit nici pe aici, dar despre aceasta tăcem astădată crezând ca pentru activiștii declarați de pe la noi va fi destulă lovitura ce i-au dat-o alegătorii români prin rezoluțiunea lor bărbătească.

Celelalte păcate îndatinate pe la alegeri precum: corupțiuni, amenințări, certe, etc. grație gradului de capacitate a alegătorilor au lipsit cu totul; din contră, am observat ordine și liniște exemplară, fiecare a lucrat liber după propria-i convingere.

A vorbi acuma despre combinațiunile ce se făceau pe aici în privința alegerilor încă de mult, cred că e superfluu, după ce se vede acuma rezultatul¹.

---

¹ *Federațiunea*, Budapesta, Anul VII, 1875, nr. 48-49 (941-42), pp. 148-149.

DE LA SÂNGEORZUL-ROMÂNESC

Sângeorzul-românesc, vestit astăzi pentru izvorul de apă minerală „Hebe” și băile de acolo, cercetate mai ales de Români, este și de altfel o comună vrednică de însemnat. Are peste 3.500 locuitori, toți numai Români de legea unită, - afară de câțiva fii a lui Israil. După cum se vede, în sat se află o biserică mare și frumoasă, care stăpânește întreaga valea aceasta a Someșului Mare, ce strătaie satul în două părți neegale. Biserica cea nouă, largă și luminoasă, ca o catedrală, s-a zidit nu de mult în locul altei biserici, mai mici, dar tot de zid, și tot frumoasă, de care s-a legat o legendă, ce se mai povestește și azi. Durere, din vechea biserică n-a mai rămas urmă, deși se spune că era în stil oriental și românesc. Au mai rămas însă niște icoane vechi, zugrăvite bine, care se păstrează încă, cumva, într-un ungher al bisericii noi.

Mai este însă în Sângeorz și o biserică de lemn, care e așezată „peste apă”, adică în partea de dincolo de Someș a satului. Soarta acesteia încă e pecetluită. În ea se păstrează acum câteva cărți vechi rămase de la o veche mănăstire. De însemnat, deci, că în Sângeorz a fost cândva, în veacul al XVIII-lea și o mănăstire, așezată pe o colină frumoasă, în marginea dinspre apus a satului. Locul vechii mănăstiri, a „Pocrovii” se arată, și se cunoaște și azi. Urmă scrisă despre această mănăstire se găsește într-o notiță frumoasă, însemnată de Grigorie Maior, mai târziu episcop în Blaj, pe un „Anthologhion” de la Iași, ce se păstrează foarte bine și acum în bisericuța de „peste apă”. Iată cuvânt de cuvânt această notiță scrisă foarte citeț:

„Cunoscut lucru iaste cum aceasta carte prin strădania și cheltuiala cucernicului între preoți Popa odată Constantin din Sângeorz, iar acum Ermonah Climent s-au cumpărat și lăsat zestre vecinică acestei sfinte mănăstiri, carea mănăstire așiderea de acelaș ermonah au fost din întreg începută și de ale luiși sârguitoare mâni isprăvită; așa dar nime dintre temetorii de D-zeu pravoslavniciei, și măcar cine carile se teme de pedeapsa lui, nu va putea înstrăina decii aceasta d-zeasca zestre. Deci fiind noi trimiși și spre aceste părți, a vesti mai ales săracilor a vremilor acestora atâta turburate, a vindeca pe cei zdrobiți, a propovedui roboților iertare și orbilor vedere, cum zice Isaia, a chema ziua răsplătirii, a mângâia pe toți cei ce plâng, a da celor ce se tânguiesc slavă, în loc de cenușe, podoaba mării, în locul mâhnirei, iproci, am fost cercați și rogați să semnăm acestea în mănăstirea Pocrova a Sângeorzului, zile 30 Dek. Adecă ziua marelui mucenic Ignatie 1760, mic și netrebnic între frați Gavril Grigorie maior m. p. stareț ... sfintei Troițe de la Blaj”.

Tulburările la care face aluziune preacuviosul și preaduiosul Grigorie Maior la 1760, nu se cunosc mai de aproape.

Domnul Dr. Bunea amintește despre mai multe tulburări în părțile Bistriței, pe vremurile acelea foarte tulburate ale lui Petru Paul Aron, când Sofronie și alți fanatici, agenți ai sârbilor, rușilor și grecilor, umblau pe la noi ca să abată pe oameni de la unire. Se cunosc tulburări de acestea la 1755 și 1762, când și Episcopul zelos, care purta numele celor mai mari doi apostoli, a călătorit prin părțile Sângeorzului, - dar acela de care pomenește Grigorie Maior, au trebuit să fie pe la 1759-1760, și acestea mai de aproape nu se cunosc.

În opul său foarte valoros „Episcopii Petru Pavel Aron și Dionisie Novacovici”, Blaj, 1902, d-l Dr. Bunea face istoricul mai multor mănăstiri care le aveam în veacul al XVIII-lea și din care, unele până astăzi, cele mai multe într-o jalnică părăsire, lipsite de orice viață. nici în lista aceasta bogată, nici într-alt loc, n-am văzut însemnată mănăstirea Pocrovii (întru amintirea acoperământului, pocrovița, Maicii Preceste) de la Sângeorzul-românesc.

Iată de ce am ținut să copiez și să public însemnarea duioasă scrisă cu mâna neuitatului episcop popular Grigorie Maior¹.

---

¹ *Răvașul*, Cluj, Anul IV, 1906, nr. 35-36 (15 septembrie n.), p. 141 (articolul este semnat cu *D.E.D.*).

SÂN-GEORGIUL-ROMÂN

La aproape 500 m. peste nivelul mării, închise de toate părțile de dealurile ce le împrejmuiesc, stau ca și ascunse, băile alcalino-muriatice de la Sân-Georgiul român, de lângă Bistrița. Și nici după ce ai ajuns în comuna nu le zărești, ci observi cum în cale ți se ridică, acuși la dreapta, acuși la stânga, mai o casă nouă, mai un edificiu mai domnesc, ici colo o vilă până ce, în sfârșit trăsura se oprește în fața otelului „Hebe”. Dacă e timpul prânzului sau vreme neplăcută, din toate părțile se ivesc fețe curioase, care te privesc cu atențiune, spre a descoperi pe noul oaspe.

Plouase puțin, când am ajuns acolo, muzica terminase ultima piesă, și era cătră sară, așa că toți oșpeții se scoborau acum de pe terasă astfel, ci am putut să-mi fac în primul moment o idee de lumea ce se aduni aici. Și acum constatai însumi, că e adevărat renumele ce-l are de unică baia românească de la noi.

Am trecut, aleg cuvântul, mai pe la toate stațiunile balneare de la noi din țară, dar nici una nu mi-a părut așa simpatcă, nicăieri nu m-am simțit așa acasă, ca aici. Și nu-i mirare, când ne gândim la împrejurare, ci oaspeții de la Sângeorgiu sunt absolut mai numai Români, de aici sau de dincolo, care cu vorba și cu datinile lor, îți fac petrecerea plăcută. Unde mai pui că administrația băilor încă e românească și românești sunt cântările muzicii, românești sunt toate satele ce înconjoară ținutul Sângeorgiului. Chiar și instalația băilor e românească; credeți-mă pe cuvânt: mai în fiecare zi se răstoarnă câte o bancă, se rupe câte o masă, te împiedeci pe cărări de toate pietrele. Ei, dar chiar aceste îmi plac mie, chiar aceste mici neajunsuri dau băilor caracterul românesc. Dar, apoi, lăutarul George din Năsăud, care îți cântă din gură versuri de „inimi albastre” de dincolo, ori se grăbește să-și „facă datorința” salutându-te la sosire, și urându-ți la toate întâlnirile veșnicul același „să vă fie de bine”!

Ceva neplăcut are totuși Sângeorgiul, e așa de departe de lume: patru ore întregi te duce „fiakărul” din Bistrița până acolo, cât te urăști de șezut, dacă mai poate fi în sfârșit vorba de șezut comod, când de toate părțile ești înconjurat de cufere și cutii (Damele nu pot călători fără cutii și eu încă călătoream cu o damă). Dar ești rebonificat de altcum, pentru această călătorie îndelungată, prin părțile admirabile de regiuni frumoase, ce-și dezvelesc înaintea călătorului toată podoaba dăruită cu atâta bogăție de Ziditorul a toate.

E aproape o jumătate de veac, de când au ieșit în primul plan băile vestite de la Sân-Georgiu. Apa lor de băut, din cele 3-4 izvoare, se aseamănă cu apele de la Vichy și Gleichenberg, iar în timpul din urmă s-au aflat că pentru stomac are mai același efect ca apele de la Karlsbad. Bolnavii, pe lângă apa de băut, mai pot lua și băi calde și reci. Băile reci, mai cu seamă, sunt de o neîntrecută bunătate, puțin sunt prea reci. Dl. prof. Sever Mureșan de la Iași, ar putea da prețioase explicații, căci D-sa totdeauna trebuia să invoce toate „grozăveniile” și „teribilitățile” (cu trei r) ca să se încălzească, în vreme ce dl. Trif din Kun-Szt.-Marton, roșu ca racul, sta răzimat cu gâtul pe o bară de lemn, ca și cum n-ar simți nimica.

Dl. Șorobetea, administrator, mi-a pus la dispoziție o broșură asupra acestor băi în care, între altele, sunt pomenite toate bolile ce se vindecă cu apa aceasta făcătoare de minuni. Și se înșiră multe boli iar dl. Miloșescu de la Târgu Jiu, a așezat chiar o tablă comemorativă deasupra „izvorului tămăduirii”, care l-a vindecat radical de o învechită boală de care suferea. Eu țin să constat că viața patriarhală, intimă și veselă, ce decurge la aceste băi, are un efect nou plus ultra. Eu, cel puțin, asta am simțit-o, las că nici n-am fost bolnav, dar de aceea îmi place și cred, că observațiile mele sunt juste.

Iată, de pildă, ce se face la Sân-Georgiu; o spun asta pentru verificarea celor mai sus afirmate.

Dimineța, la 6, se începe cura, cine vrea se poate scula și mai devreme, atâta numai, că atunci se întâlnește cu jidanii, care beau la apă din greu. Muzica cântă. Oaspeții apar din toate părțile cu paharele în mâni, umplându-le după poruncă din izvoarele prescrise de amabilul medic Dr. Andrei Monda. Băuta apa, bolnavul (o fac și cei sănătoși) trebuie să înconjure dealul, care plantat cu brazii exală un parfum plin de sănătate. E destul dacă încunjuri o dată dealul, când afli însă societate plăcută, și-o întâlnești la tot pasul, o faci și de mai multe ori, căci ți se oferă adesea ocazia, să dai cu complezență brațul unei dame bolnave (?).

SÂN-GEORGIUL-ROMÂN

Muzica cântă până la 8, când urmează dejunul, tot atunci sosește poșta cu ziare și scrisori din toate părțile. Pe la 10 ne așezăm la „nobel 31” era cea mai zgomotoasă grupă și cea mai numeroasă. Jocul ține mult și pierderea se ridică la cel mult 3 cr. asta în caz de „peeh” extraordinar. Rar trecea, ca vreo cucoană trecută din vreme să nu se certe; dar mânia ținea numai 2 minute, glumele curgeau mai departe, voia bună creștea. După 10-12 urmau băile calde și reci și apoi prânzul. La 2 căpitanul Părăianu de la Târgu Jiu, bărbat foarte simpatic, povestea „în brazi” fel de fel de întâmplări. „Cum voiți cucoanelor, de răs sau de plâns?” - era vorba de introducere și „conferența” se începea cu poezii, anecdote, păcăleli, până ce se aduna publicul, când căpitanul cu multă bunăvoință istorisea, de comun, câte un roman întreg. Și te captiva cu focul și frumusețea povestirii. Damele stăteau atente pe la mese urmărind cu mult interes pe plăcutul povestitor.

După conferință scoboram iar în parcul de dinaintea hotelului și ne aranjam la povești ori la cărți, până la 5, când oaspeții își dădeau întâlnire pe terasa de la izvor, unde cânta muzica și totdeauna Marica ori Linul aranjau câte un quadril. După cină ne reîntâlneam pe terasă, unde, la lumina lămpilor și în liniștea misterioasă a serii ascultam susuitul frunzelor sau corurile improvizate a damelor, ori pe Dr. Rusu de la Pomârla, vorbind unguște.

Și asta se repeta zi de zi, cu crescândă plăcere și voie bună.

Duminica mergeam la frumoasa biserică din sat, unde ne edificăm de pietatea credincioșilor. Uneori se face excursiune la Valea Vinului, Rocna sau aiurea. Iar seara era petrecere în toată forma, Năsăudul, în special, și apoi toată împrejurimea venea la Sân-Georgiu.

„Cura” asta și ușoară și plăcută are efecte minunate. Mai spun o vorbă, dar așa în paranteză, să nu supăr pe nimeni; am auzit că fetele dacă vreau să se mărite mai curând, aleargă la petrecerile de la băile Sân-Georgiului.

Anul acesta, se spune, că din cauza timpului nefavorabil de la începutul sezonului, au fost puțini oaspeți, deși mie mi se părea că la Ocna, ori la Borsec, niciodată nu-s mai mulți.

Însemn aici câteva nume, ca o plăcută amintire de zilele petrecute acolo: Dr. Tanco, Năsăud, cu familia, Sever Murășan, Iași, ca familia, Ales. Candale, București, cu doamna și domnișoara Victorița de la Bârgău, Ioan Trif, Kun-Szt.-Mârton, cu toată casa: doamna, domnișoara, 2 domnișori și D-na Tili Pop Cluj, Augustin Frățilă Galați, Solomon Haliță, București, Demetriu Suci, Jibou, Livia Domșa, Blaj, secretar Pordea, Gherla cu d-șoara Cornelia, N. Miloșescu, căpitan Părăianu, Arjicioan, Târgu Jiu, Alexandru Haliță, Emil Ștefanuț. Dr. Murășan, Năsăud, cu toată casa, Silvia Putilian. Dr. Val. Rusu, Pomârla. prof. Ionașcu cu familia, Iași, cav. Ciocan, Năsăud, Leo Piciu, George Csát cu d-na, Deva, d-na Cutean, d-na Pop, Făgăraș, d-na Gal, Săcuieu cu d-șoara Virginia, d-na Eitel, Viena și mulți alții, între care mon. Archip. Muntean, de la Bodrog¹.

¹ *Unirea*, Blaj, Anul XII, 1902, nr. 34 (23 august), pp. 290-291.

TERAPEUT PENTRU BĂILE SÂNGEORZULUI FORMAT LA VIENA

Dl. Gavril Russu, originar din Mintiul-român, a terminat cu rezultat excelent un curs de hidroterapie și masaj la un institut de rangul prim din Viena (Kuranstalt und Sanatorium für physikalische und diätetische Heilmethoden) și a obținut două atestate elogioase de la medicii sub a căror conducere a fost instruit: dr. B. Buxbaum, asistent al profesorului Winternitz de la Universitatea din Viena. Îl laudă pentru cunoștințele desăvârșite ce și-a câștigat în teoria și practica hidroterapiei și la toate aplicațiile terapeutice ale apei, iar dr. Goldstern îl recomandă pentru abilitatea sa la masaj și mecanoterapie și-l îndreptățește a executa orice tratament de natura aceasta prescris de medici.

Dl. Gavril Russu a fost trimis de societatea românească „Hebe” în a cărei proprietate a trecut acum scâlzile de la Sângeorz lângă Bistrița, și cu începerea sezonului, la 1 mai, este angajat pentru acest loc de cură, care fiind românesc și fiind dotat cu toate instalațiunile moderne, îl recomandăm de acum tuturor românilor¹.

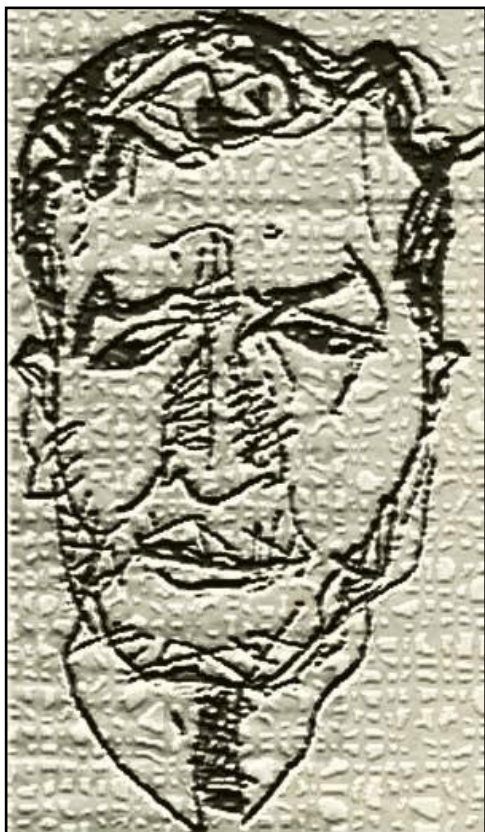

Scaldele reci și calde din Sângeorz
Carte poștală circulantă în 14.08.1907
(colecția Cornel Rusan)

¹ *Românul*, Arad, Anul II, 1912, nr. 37 (16/29 februarie), p. 8.

POETUL SÂNGEORZAN ION AL-GEORGE ÎN PAGINILE „GAZETEI TRANSILVANIEI”

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Ion Al-George s-a născut în Sângeorzul Român la data de 27 martie 1891. A urmat școala elementară din satul natal, după care cea de la Năsăud¹.

Talentul său scriitoricesc și artistic a fost remarcat și de redactorii „Gazetei Transilvaniei” care fac cunoscut în paginile sale din anul 1912 despre serata susținută de „tânărul poet și artist, absolvent al conservatorului din București” în salonul de cură al băilor Sângeorzului.

„Figură frumoasă, cuceritoare, voce mlădioasă, capabilă în toată gama sentimentelor, artistul Al-George ne-a dat dovadă de un talent real ce posedă, de un adevărat temperament artistic.

Poet însuși, să știe aprofunda și știe interpreta magistral poeziile ce le declamă, făcându-se cu arta sa să înțelegem și simțim comorile de frumuseți și toată adâncimea și frumusețea poeziei.

Gesturi nobile, fine, naturale, bine stăpânite și reliefate, dicție duioasă, dulce și plină de farmec, un joc al feței și artistica expresiune a tuturor stărilor sufletești, fac din d-l Al-George, un perfect artist dramatic.

A declamat patetic, plin de profunzime și subtilitate: *Oltul* de O. Goga, *Blăstămul cântărețului* de L. Uhland și o elegie de Alexandrescu. Printre puncte a cântat corul bărbătesc, drăguțe compoziții românești sub iscusita

conducere a învățătorului local. Publicul a aplaudat frenetic pe mult promițătorul artist, precum și cântările corului.

Fiind d-l Al-George ardelean, remarcăm că societatea „Fondul de teatru” ar face o bună achiziție prin angajarea d-lui Al-George².

Tot în decursul anului 1912 i-au mai fost publicate în paginile publicației poeziile *Carmen*³ și *Frumoasa lumii*⁴.

În anul 1913 avea să-i apare volumul de poezii *Bachice (I, II, III)*, „Gazeta” publicându-i din acest volum poezia *Exordium*⁵.

Anul 1914 a fost pentru Ion Al-George un an fructuos în ceea ce privește colaborarea cu „Gazeta Transilvaniei”, fiindu-i publicate mai multe poezii: *Bătrânețea*⁶, *Renunțare*⁷, *Un vas myrrhin*¹, *Elegie*² și *Două despărțiri*³.

¹ Teodor Tanco, *Virtus Romana Rediviva, Vol. IV – Memoria istoriei*, Bistrița, 1981, p. 274.

² *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, Anul LXXV, 1912, nr. 167 (29 iulie/11 august), p. 3.

³ *Idem*, nr. 157 (17/30 iulie), p. 1.

⁴ *Idem*, nr. 158 (18/31 iulie), p. 1.

⁵ *Idem*, Anul LXXVI, 1913, nr. 219 (6/19 oct.), p. 1.

⁶ *Idem*, Anul LXXVII, 1914, nr. 77 (6/19 aprilie), supliment de Paști, p. 1.

⁷ *Idem*, nr. 95 (2/15 mai), p. 1.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

În anul 1913 a publicat e volumul de poezii *Aquile* de Ion Al-George la tipografia Gheorghe I. Gologan din Câmpina. În paginile „Gazetei” a apărut o cronică la acest volum în 1914, însoțite de două poezii (*În parc și În surdină*¹), pe care o prezentăm în rândurile ce urmează

Numele autorului acestui volum de versuri e destul de bine cunoscut cititorilor de literatură din ultimii trei ani; înțeleg pe cititorii revistelor literare, fiindcă e vorba de primul volum al d-lui Ion Al-George.

A publicat bucăți prin aproape toate revistele de seamă, dar, în special, la „Convorbiri Literare” și „Luceafărul”. Multe n-a scris, deși trăiește într-un mediu... „terasist”, care are darul să comercializeze talentele... Nu numai atât: tânărul poet ardelean (fiu al Năsăudului) nu se adapă, în inspirațiile sale, din izvoarele contemporanilor săi modernizați (unii până dincolo de superficialitate), ci aproape exclusiv din antichitatea romană. Chiar și atunci când face un pastel, atinge unele probleme ale gândirii omenești, etc. d-l Ion Al-George folosește cadrul antic. Iată un poet care, de câțiva ani rătăcește prin for, printre nobili, printre sclavi și legionari, printre zeii Romei... Cultul pentru trecutul acesta fiind din cele mai sincere, autorul a coborât, cu toată pietatea, în adâncurile acelor veacuri, a trăit și trăiește sufletește print-însele, și deși încă n-a văzut Italia, totuși s-a familiarizat cu veacurile de strălucire a Romei și a devenit un închinător la zei, la idoli Romei, marile caractere ale Cetății eterne.

Dar acesta e primul volum al unui poet tânăr, și el nu va avea să însemne o biruință, ci lămurirea mai deplină a unui talent adevărat și locul ce va trebui să fie rezervat acestui talent în literatură românească.

D-l Ion Al-George și-a însușit o formă concisă, aproape impecabilă pentru versul său – și acestea sunt între condițiile prime în dezvoltarea unui talent.

Iată – în întregime un „Carmen” care adevărește aceste afirmații și care vădește influența poeziei senine a clasicilor Romei:

*Dezmierdarea mâinii mele
Gâtul ți-l încovoie,
Dar genunchiul meu se pleacă:
Aphrodite, evohe!*

*Râsul tău toarnă-n suflet
Valurile Styxului,
Plânsul tău Genetylide
Nepăsarea Sfînxului.*

*Adu lira! Două immuri
Vreau acum să murmure:
Unul limpede ca rouă
Iară altul tulbure.*

*Unul immul vieții noastre
Smuls din harfa Sorților
Iară altul immul care
Plânge-n urma morților.*

*

Dar această inspirație nu e o inspirație aleasă de mult prin cadrul antic în care se mișcă prin cadrul antic în care se mișcă ori prin forma pe care o îmbracă ci, în primul rând, mulțumită împrejurării că ea s-a născut din viața poetului, din realitatea trăită de dânsul. În adevăr, citind toate poeziile din volumul „Aquile”-lor faci constatarea – care de altfel s-a făcut întotdeauna când a fost să

¹ *Idem*, nr. 99 (7/20 mai), p. 1 și nr. 151 (11/24 iulie), p. 1.

² *Idem*, nr. 148 (8/21 iulie), p. 1.

³ *Idem*, nr. 152 (12/25 iulie), p. 1.

⁴ *Idem*, nr. 28 (6/19 februarie), p. 1

POETUL SÂNGEORZAN ION AL-GEORGE ÎN PAGINILE „GAZETEI TRANSILVANIEI”

se cântărească valoarea unor lucrări literare – că puterea versurilor, valoarea literară a tuturor bucăților stă în legătură mai mare sau mai mică pe care izvoarele de inspirație o au cu viața autorului ori cu preocupările contemporanilor.

Și atunci când cântă aquilele Romei, versurile sale sunt puternice, fiindcă ele izvorăsc din durerile și din suferințele vremii noastre:

*O, zilele acelea strălucite,
Când una rătăcise
În zborul ei spre dacicul pământ,
Avea pe aripi pulbere de aur
Mai roșie ca-n ziua când sub flăcări,
Cartagena rămase un mormânt.
Și-n zilele acelea, când o parte
Trecea măreț spre Galia departe,
Când altele cădeau domnind pe Rhin
Dar una fâlfâind peste Danubiu,
În sunete de tibii și de goarne
Domnea din Tisa-n Pontul Euxin!*

Când însă în „Dacia Felix” – dedicată prințului Mircea – poetul se inspiră numai din realitatea vie a prezentului, trăită de noi toți și din frământările sufletești ale noastre și ale veacului nostru, versurile sunt de o mare putere. Iată din „Dacia Felix” câteva versuri, care pot să dea măsura acestui talent viguros:

*O, neam de zei,
Și-acum bătut de rele –
Ursit să-și plângă pururea amarul,
Pământ nefericit al țării mele
Și soare, tu, ce-i luminezi hotarul –
Vă doare amintirea? Nu cu lacrimi
Voi trebuie s-o ștergeți, ci cu ură,
Ce-ți pasă de Scriptură, când dușmanii
Te-omoară cu percepte din Scriptură!
Porniți din nou acele neînfrânte
Aquile, să sfâșie vechiul doliu;
Să ducă-n cioc coroanele de laur
Din Varna la Ruconiu;
Porniți din nou aquilele
O Criști ce duceți spini –
Să tremure în goticele cripte
Cenușa renegaților Corvini!*

Și mai departe:

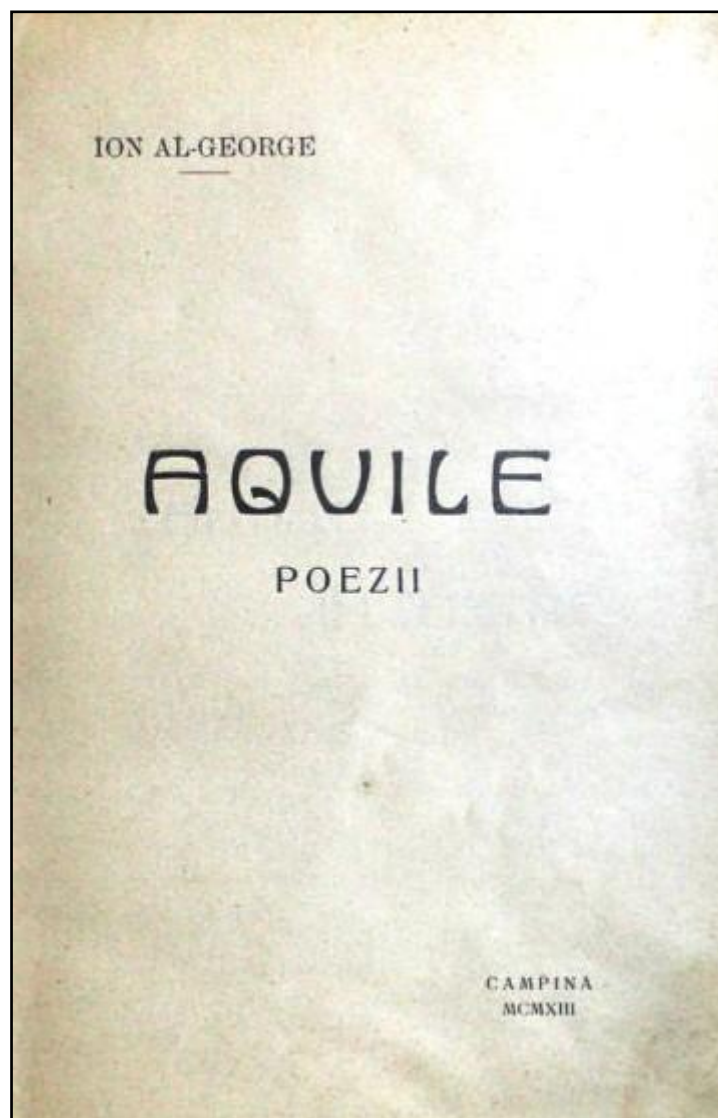
*Viteaz să fii! Suprema biruință
De-a pururea să-ți fie călăuză!
Să-ți ardă-n piept divina bărbăție
A celui mort la Sarmisegetuza.
În purpură, tronând pe car de luptă,
Să urci în noi, e-un semn, fiorii sevei
Din cei căzuți la Turda și Rovine –
Să pui la Nistru străjile lui Ștefan
Și șoimi pe meterezele Sucevei
Să tremure la imnul biruinței
Pământ și cer! La furtunosul fluviu
Al miilor de surle, să se-nchege
Mișcarea sângeratului Danubiu!*

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Toate poeziile volumului sunt împărțite în mai multe grupe: I. Cântece în castre; II. Viziuni antice; III. Lacrimile Soarelui; IV. Carmina; V. Bachica; VI. Intermezzo.

Cele mai bune sunt „Cântecele în castre”, din care am și reprodus mai mult. Influența, în afară de influența – desigur numai a formei – clasicilor romani, nu se constată din partea contemporanilor decât în una două din poeziile filosofice, a lui Eminescu și, poate, a lui Cerna. De altfel în acest gen, d-l Ion Al-George reușește mai puțin. Ceea ce nu înseamnă că e un gen inabordabil pentru domnia-sa. Atât numai că talentele reflexive atacă acest gen cu succes numai după ce au trăit mai multă viață și după anumite lecturi. Mai puțin fericit însă, e în Bachice; ceea ce dovedește că d-l Ion Al-George poate să fie mai util rămânând veșnic treaz, cu ochii îndreptați la realitățile serioase trăite și sperate de dânsul și de cei din jurul său, de cei de acum și de cei de odinioară.

Îndemn cu toată căldura pe cititorii de literatură să cumpere „Aquilele”. Ele sunt poate mai înrudite cu sufletul nostru al celor de aici. Costă 3 coroane exemplarul. Cam scump, dar face¹.

¹ Ibidem, nr. 28, pp. 1-2.

DIN GRANIȚĂ

PĂSTRAREA ELEMENTULUI ORTODOX ÎN ȘCOLILE NĂSĂUDENE PÂNĂ LA 1900

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Introducere

Ținutul Năsăudului era predominant greco-catolic în a doua jumătate de secol XIX din punct de vedere confesional. Între preocupările Bisericii Ortodoxe, în speță a Mitropoliei de la Sibiu, s-a numărat aducerea unui catehet pentru elevii de confesiune ortodoxă odată cu înființarea gimnaziului năsăudean. Instituția școlară care face obiectul acestei cercetări este gimnaziul fundațional, amintind și de alte unități școlare, precum cea normală și de fete din Năsăud și școala trivială din Sângeorgiu Român (Sângeorz-Băi).

În anul 1851, s-a luat hotărârea de desființare a Regimentul grăniceresc. Datorită situației create, reprezentanți de frunte ai foștilor grăniceri s-au întrunit în zilele de 13 martie și 1 august 1851 în Năsăud, în frunte cu vicarul greco-catolic Macedon Pop. Aceștia au decis ca fondul de monture să rămână intact și să fie transformat în fond de stipendii care să fie destinat ajutorării cu burse fiilor de grăniceri și descendenților lor care vor urma studiile la universități și academii. Tot atunci s-a luat hotărârea ca fondurile școlare comunale să se întrebuițeze în continuare în scopurile pentru care au fost create, adică de „fonduri scolastice confesionale greco-catolice și greco-ortodoxe, administrarea lor făcându-se împreună cu celelalte fonduri grănicerești¹.”

Administrarea acestor fonduri a fost îndeplinită de *Comisiunea administratoare de fonduri școlare din Năsăud*, fie de *Comitetul fondurilor scolastice grănicerești din districtul Năsăudului*, având în componență urmași ai foștilor grăniceri. La data de 18 august 1865 adunarea reprezentanților foștilor grăniceri au elaborat un *Instrument fundațional* care a fost aprobat de guvernul și împăratul de la Viena².

Comitetul fondurilor grănicerești a redactat o suplică, la data 17 august 1862, către guvern în care se solicita înființarea gimnaziului în Năsăud. Pentru început această solicitare nu și-a aflat răspuns, dar în luna mai 1863 comitetul fondurilor a fost solicitat să întocmească planul de învățământ pentru viitorul gimnaziu³.

La sfârșitul lunii septembrie 1863 sosi și aprobarea de înființare⁴. În urma acestei vești

---

¹ Virgil Șotropa, Dr. Nicolae Drăganu, *Istoria școalelor năsăudene scrisă cu prilejul jubileului de 50 de ani de existență (1863-1913) a gimnaziului superior fundațional din Năsăud*, Năsăud, 1913, pp. 7-8; a se vedea Lazăr Ureche, *Fondurile grănicerești năsăudene (1851-1918)*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2001; Mirela Andrei, *La granița imperiului. Vicariatul Rodnei*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2006; Elena Darabant, Adrian Onofreiu, *Sorgintea fondurilor grănicerești năsăudene. Mărturii documentare*, în „Arhiva Someșană”, Cluj-Napoca, Editura Neremia Napocae, 2002; Cornelia Vlașin, *Rolul Fondurilor Grănicerești Năsăudene*, în „Revista Bistriței”, Bistrița, XXIII, 2009, pp. 197-200; Cornelia Vlașin, *Fondurile grănicerești năsăudene și formarea elitelor românești din Țara Năsăudului*, în „Revista Bistriței”, Bistrița, XXX-XXXI/2016-2017, pp. 179-192.

² Virgil Șotropa, Dr. Nicolae Drăganu, *op. cit.*, p. 9.

³ *Ibidem*, p. 151.

⁴ *Ibidem*, p. 152.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

primite, Comitetul fondurilor s-a întrunit într-o ședință extraordinară la dat de 28 septembrie unde se hotărî ca în ziua de 4 octombrie 1863 să aibă loc festivitatea de deschidere a gimnaziului. S-a decis această zi, deoarece era ziua de naștere a monarhului, Francisc Josef I, al cărui nume s-a hotărât să-l poarte gimnaziul „în tot timpul existenței sale”¹.

Festivitățile de deschidere a gimnaziului au decurs „în mod splendid și înălțător de inimă”, memorabile, fapt menționat și de corespondentul „Gazetei Transilvaniei:

„Mâna-mi saltă de bucurie și mintea-mi în deșert să încercă a afla cuvinte destoinice, care să poată descrie culori destul de vii entuziasmul cu care știură fiii lui Marte de prin împrejurul muntelui Heniu, Ineu și Țibleș îmbrătoșa ziua cea momentuoasă pentru fiii națiunii române și în specie ai districtului acestuia; ziua, zic, de 4 octombrie 1863, în care ei își împliniră două sante datorințe: una către Înălțatul Împărat și Mare principe al Transilvaniei, serbându-i ziua onomastică; alta către națiunea română și patrie: celebrând tot în aceeași zi onomastică și deschiderea gimnaziului român Francisc Josefian, al cărui protector e Majestatea Sa Francisc Josef I”².

Printre cei care au ținut discursuri la festivitatea de deschidere a avut onoare să fie și elevul de clasa I, Grigore Pletosu (greco-oriental) – care a adus, printre altele, cuvinte de mulțumire la adresa monarhului și a fondurilor³.

Planul de învățământ și manualele folosite pentru elevii greco-orientali

În ceea ce privește învățământul în imperiu, la acea dată era în vigoare „Legea de organizare a gimnaziilor și a școlilor reale” („Entwurf”) elaborată de contele Leo Thun⁴ în 16 septembrie 1849. Aceasta prevedea ca gimnaziile să fie cu 8 clase, iar școlile reale cu 6 clase⁵.

Acest „Entwurf” lăsa în grija autorităților confesionale predarea disciplinei „Religiune”, ținându-se cont „de gradul de pricepere al elevilor, elementele credinței și, peste tot, cunoștințele care îi sunt neapărat de lipsă oricărui creștin”⁶.

În decursul timpului, programa școlară la „Religiune a suferit mai multe modificări. Din anul școlar 1864/1865 s-a început mărturisirea elevilor. Începând cu 18 septembrie 1865 s-a hotărât ca, în Duminici și sărbători, profesorii să meargă la biserică cu școlarii, pe rând. La început, școlarii, atât greco-catolici, cât și greco-orientali, mergeau la biserica greco-catolică împreună cu poporul. Începând cu 11 mai 1868 serviciul divin s-a făcut în biserica romano-catolică care era mai aproape de școală. În 1883 s-a dat în folosință noua biserică greco-catolică împreună cu poporul. Începând cu 11 mai 1868 serviciul divin s-a făcut în biserica romano-catolică care era mai aproape de școală. În 1883 s-a dat în folosință noua biserică greco-catolică, urmând ca din 1886 școlarii să frecventeze pe această împreună cu poporul. Din mai 1869 li se făcu serviciu divin separat elevilor din cele două confesiuni. Întemeindu-se parohia și capela greco-catolică din Năsăud, școlarii greco-orientali au fost despărțiți de cei greco-catolici⁷.

În ce privește modul de predare al „Religiunii” pentru greco-orientali, pentru anul școlar 1879/1880, s-a luat decizia ca să se facă în patru despărțăminte⁸, procedându-se la fel și în anii următori. Programa și bibliografia era planificată, după cum urmează:

¹ *Ibidem*, p. 153.

² *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, Anul XXVI, 1863, nr. 97, pp. 377-378; Virgil Șotropa, Dr. Nicolae Drăganu, *op. cit.*, p. 154.

³ *Sionul Românesc*, Viena, anul I, 1865, nr. 9, p. 104; Virgil Șotropa, Dr. Nicolae Drăganu, *op. cit.*, p. 163; Dan-Marius Goga, Maxim (Iuliu-Marius) Morariu (editori), *Protopop Grigore Pletosu – Publicistica, vol. I*, Cluj-Napoca, Editura Napoca Star, 2018, pp. 33-34.

⁴ Leo Thun (7.04.1811 – 17.12.1888), politician austriac, sub ministerul său, el a reorganizat complet educația și Academia de Științe din Viena. Unele elemente ale reformei sale sunt încă vii în educația noastră publică până în prezent.

⁵ Virgil Șotropa, Dr. Nicolae Drăganu, *op. cit.*, p. 198.

⁶ *Ibidem*, p. 210.

⁷ *Ibidem*, pp. 227-228.

⁸ *Programa a XI-a a Gimnaziului superioare rom. gr.-cat. din Năseudu, publicată la finea anului școlasticu 1879-1880*, Bistrița, 1880, p. 18;

PĂSTRAREA ELEMENTULUI ORTODOX ÎN ȘCOLILE NĂSĂUDENE PÂNĂ LA 1900

- Despărțământul I, clasele I – II, *Întreg catehismul bogat creștinesc*, 2 ore;
 - Despărțământul II, clasele III – IV, *Mărturisirea ortodoxă* de Petru Movilă, mai târziu și *Istoria biblică a Noului Testament*, 2 ore;

- Despărțământul III, clasele V – VI, *Istoria bisericească* de Andrei Șaguna, 2 ore;
 - Despărțământul III, clasele VII – VIII, *Elementele dreptului canonic* de Andrei Șaguna¹.

În anul următor s-a văzut o preocupare a dascălului pentru îmbunătățirea procesului de învățământ, recurgând la o programă și bibliografie mult mai stufoasă, astfel:

- Despărțământul I, clasele I – II, *Istoria vieții lui Iisus. Nașterea și pășirea în public a lui Iisus. Învățătura lui Iisus și anume:*

I. Iisus dovedește mesianitatea sa prin învățătură:

a) *Învățăturile date în persoană apostolilor pentru toți oamenii;*

b) *Învățătura prin parabole.*

II. Iisus dovedește mesianitatea sa prin minuni:

a) *asupra fierii;*

b) *asupra bolilor;*

c) *asupra morților;*

d) *minunile atotștiinței și atotputinței dumnezeiești.*

III. Timpul din urmă a vieții lui Iisus. Moartea, Învierea și Înălțarea lui Iisus. Cunoștințe trebuincioase din geografia Palestinei. Manual: *Istoria vieții lui Iisus* de C. Andrevicu, 2 ore.

- Despărțământul II, clasele III – IV, *Învățătura bisericii ortodoxe despre credință.* Manual: *Mărturisirea ortodoxă* de B. Constantinescu, 2 ore.

- Despărțământul III, clasele V – VI, *Istoria bisericii românești. Creștinarea Românilor și întemeierea bisericii românești. Starea bisericii pe timpul migratorilor și jurisdicțiunea primitivă a bisericii românești. Starea bisericii românești sub domnia maghiarilor, sub influențele calvinismului și ale papismului. Starea bisericii românești din Ardeal după unire. Constituțiunea Mitropoliei românești ortodoxe din Ungaria și Ardeal. Întemeierea și organizațiunea de astăzi a bisericii sârbești, a celei în regatul României și Bucovina.* Manual: *Istoria bisericească* a lui Andrei Șaguna, 2 ore.

- Despărțământul III, clasele VII – VIII, *Principiile fundamentale ale dreptului ecleziastic. Organismul ecleziastic în genere și elementele lui. Raportul bisericilor între sine. Despre administrațiune și anume: administrarea doctrinei, a disciplinei și a averii. Despre lege și forurile bisericești. Explicarea Statutului organic.* Manual: *Compendiul dreptului canonic* de Andrei Șaguna, 2 ore².

În jumătatea a doua a semestrului II al anului școlar 1880/1881 s-a introdus ca disciplină „Cântările bisericești după tipic”, acestea fiind propuse de profesorul Grigore Pletosu care elaborase și planul de predare în două despărțăminte și cu câte 2 ore pe săptămână:

- Împărțirea anului bisericesc după momentele istorice.

- Sărbătorile și felul lor.

- Cultul dumnezeiesc și formele lui.

- Locul, personalul și odoarele pentru săvârșirea cultului.

- Formele de Liturghie întrebuintate în ritul bisericii românești.

- Explicarea cântărilor de la Liturghie.

- Cântările liturgice.

- Cântările după tonurile fundamentale, tonurile fundamentale cu tropare și antifoane.

---

¹ *Ibidem*; Virgil Șotropa, Dr. Nicolae Drăganu, *op. cit.*, p. 228; Iuliu Marius-Morariu, *Activitatea pastoral misionară și catehetică a lui Grigore Pletosu la Gimnaziul Grăniceresc Năsăudean în perioada 1880-1900*, în „Stări, momente și personalități ale Ortodoxiei transilvane”, Târgu Jiu, Editura Academica Brâncuși, 2013, p. 143.

² *Reportul alu XII-lea despre Gimnasiulu superiore greco-catolicu romanescu din Naseudu dimpreuna cu unele date statistice pre anul scolasticu 1880/1*, Bistrița, 1881, pp. 14-15; Iuliu Marius-Morariu, *op. cit.*, pp. 145-146; a se vedea Paul Brusankowski, *Reforma constituțională din Biserica Ortodoxă a Transilvaniei între 1850-1925*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2007.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

- Cântări ocazionale¹.

Pentru predarea disciplinei „Religiune” pentru elevii greco-orientali, până la anul 1900, s-au folosit următoarele manuale:

- *Catehismul bogat creștinesc*.
- *Catehism* de Moise Toma.
- *Catehism pentru școalele medii* de S. Popescu.
- *Mărturisirea ortodoxă* de Petru Movilă.
- *Mărturisirea ortodoxă* de Barbu Constantinescu.
- *Istoria bisericească* de Andrei Șaguna.
- *Compendiu de drept canonic* de Andrei Șaguna.
- *Manual pentru învățătura lui Iisus* de Constantin Andrieviciu.
- *Istoria vieții lui Iisus* de Constantin Andrieviciu.
- *Învățătura ortodoxă din religiunea creștină* de S. Morariu-Andrieviciu.
- *Dogmatica ortodoxă* de S. Morariu-Andrieviciu.
- *Istoria biblică pentru școalele medii* de Ilarion Pușcariu.
- *Manual de istorie bisericească pentru școalele medii* de Ilarion Pușcariu.
- *Istoria sacră a Noului Testament* de I. Constantinescu.
- *Morala creștină* de Morariu-Andrieviciu.
- *Liturgica* de Morariu-Andrieviciu.
- *Etica creștină* după M. Pacu.
- *Morala* după S. Popescu².

Profesorii de religie greco-orientală

Preocuparea pentru predarea religiei pentru elevii greco-orientală a avut-o andrea Șaguna încă de prin anul 1849, înainte de înființarea Preparandiei din Năsăud. Acesta îi scria protopopului ortodox al Bistriței, Teodor Buzdug, ca să se deplaseze de cel puțin două ori pe săptămână în vederea predării religiei³.

După înființarea Gimnaziului și până la anul 1900 această sarcină va reveni, pentru început, conducătorilor tractului, după care au urmat profesorii Nicolae Maier, Pavel Beșia și Grigore Pletosu.

Dr. Niculae Maier s-a născut în Rahău, comitatul Sibiului, la 8 septembrie 1839 din părinții George – econom și cantor, și Ioana, născută Secaș. După terminarea studiilor teologice, ca stipendist al Consistoriului Ortodox din Sibiu, a urmat cursurile facultății de Filosofie din cadrul Universității din Viena, aici obținând titlul de doctor în filosofie. Reîntors acasă, a fost profesor și catehet pentru elevii de confesiune greco-orientală la Gimnaziul din Năsăud în perioada 1 septembrie 1873 – 31 august 1877, primind aprobarea din partea Ministerului de Culte și Instrucțiune Publică la data de 28 octombrie 1877. După această perioadă a fost profesor la Institutul Teologico-pedagogic „Andreian” din Sibiu până la 1 septembrie 1883, când a fost ales de protoprezbiter al tractului Săliștii, funcționând aici până la trecerea la cele veșnice la data de 16/28 mai 1898⁴.

Pavel Beșia s-a născut în 16 iunie 1847 în Prundu Bârgăului, comitatul Bistrița-Năsăud, din părinți economi. Termină gimnaziul năsăudean cu examen de maturitate în 5 iulie 1871. A urmat cursurile Institutului „Andreian”, în anul 1871/1872 – teologia, după care în următorii doi ani teologia și pedagogia. La data de 19 august 1874 a fost ales ca profesor supleant la Gimnaziul superior fundațional din Năsăud timp de 4 ani, până la sfârșitul anului școlar 1877/1878. Concomitent, în acești

¹ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud (SJANBN), *Fond Liceul „George Coșbuc” Năsăud*, dosar nr. 71/1871-1926, f. 6 r.-v.; Virgil Șotropa, Dr. Nicolae Drăganu, *op. cit.*, p. 230; Iuliu Marius-Morariu, *op. cit.*, pp. 147-149.

² Virgil Șotropa, Dr. Nicolae Drăganu, *op. cit.*, p. 282.

³ SJANBN, *Fond Protopopiatul ortodox Bistrița*, dosar nr. 240/1849, f. 4 r.; Iuliu Marius-Morariu, *op. cit.*, p. 141; a se vedea Nicolae Bocșan, Gabriel-Viorel Gârdan, Ioan-Vasile Leb, *Andrei Șaguna – Corespondența*, vol. IV, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2011, p. 68.

⁴ Virgil Șotropa, Dr. Nicolae Drăganu, *op. cit.*, pp. 340-341.

PĂSTRAREA ELEMENTULUI ORTODOX ÎN ȘCOLILE NĂSĂUDENE PÂNĂ LA 1900

ani, a funcționat ca și catehet pentru elevii greco-orientali. După perioada de activitate năsăudeană, își câștigă dreptul, prin examen, de a funcționa ca învățător și catehet ortodox pentru elevii Școlii fundamentale din Prundu Bârgăului¹.

Grigore Pletosu, născut la data de 9 iunie 1848 în Chintelnic, comitatul Solnoc-Dăbâca, din părinți plugari, s-a aflat printre elevii din clasa I în anul deschiderii gimnaziului năsăudean. A absolvit acest gimnaziu cu testimoniu de maturitate în 5 iulie 1871. Urmează studiile teologice la Sibiu, absolvindu-le în 29 iunie 1874, după care un an studiile de filosofie ale Universității din Lipsca. Se mută cu studiile la Budapesta unde obține absolutoriu în 1878 și diploma de profesor de Filosofie și Limba română în anul 1879. Revine la Năsăud unde a fost ales profesor supleant și catehet în 18 august 1878, iar din 1882 profesor titular. Din jumătatea a doua al semestrului II, anul școlar 1880/1881, propune spre predare disciplina *Cântările bisericești după tipic*. A dezvoltat o deosebită activitate didactică, literară, publicistică atât până la 1900, cât și după această perioadă, acestei activități fiindu-i rezervată un alt capitol al lucrării².

Perioada de activitate a profesorilor de religie am rezumat-o în tabelul de mai jos:

Nr. crt.	Perioada de predare	Numele profesorului care a predat
1.	până la 1873	Personal detașat de la sediul tractului
2.	1873-1877	Dr. Nicolae Maier
3.	1874-1878	Pavel Beșia
4.	1878-1900	Grigore Pletosu

O privire statistică a totalului de elevi precum și prezența elevilor greco-orientali

Odată cu deschiderea gimnaziului s-au creat toate favorurile posibile pentru ca să se înscrie cât mai mulți copii la școală.

În ceea ce privește naționalitatea elevilor, majoritatea au fost români, fiind consemnat și un număr redus de maghiari, germani, evrei, armeni și chiar cehi³.

Până la sfârșitul anului școlar 1899/1900, inclusiv, au fost înscriși un număr total de 7.327 elevi, din care au absolvit ca și clasificați 6.800, ceea ce reprezintă un procent de 92,80%⁴. Diferența de 527 elevi o constituie cei care s-au retras sau care au decedat⁵.

În ceea ce privește componenta strict confesională a elevilor examinați în gimnaziul năsăudean totalul elevilor era de 6.672. Dintre aceștia 5.265 elevi erau de confesiune greco-catolică (78,91%), 1.233 de confesiune ortodoxă (18,49%), iar 174 erau de alte confesiuni (romano-catolici, evangheliști-luterani, reformați, izraeliți – 2, 6%).

În cele ce urmează vă vom prezenta situația statistică confesională începând cu primul an școlar, 1863-1864, și până în anul școlar 1899/1900⁶.

Anul școlar	Confesiunea						Total 100%
	Greco-catolici		Greco-orientali		Alte confesiuni		
	Număr	Procent	Număr	Procent	Număr	Procent	
1863-1864	34	87,18%	5	12,82%	-	-	39
1864-1865	49	81,66%	10	16,67%	1	1,67%	60
1865-1866	83	83%	14	14%	3	3%	100
1866-1867	96	85,71%	14	12,5%	2	1,79%	112

¹ *Ibidem*, p. 341.

² *Ibidem*, pp. 344-345.

³ *Ibidem*, p. 364.

⁴ *Ibidem*, p. 369.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*, p. 370.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

1867-1868	103	85,83%	15	12,5%	2	1,67%	120
1868-1869	102	85%	17	14,17%	1	0,83%	120
1869-1870	124	83,23	23	15,43%	2	1,34%	149
1870-1871	134	82,22%	24	14,72%	5	3,06%	163
1871-1872	129	85,43%	16	10,60%	6	3,97%	151
1872-1873	138	83,15%	24	14,45%	4	2,40%	166
1873-1874	129	79,15%	30	18,40%	4	2,45%	163
1874-1875	124	78,48%	33	20,89%	1	0,63%	158
1875-1876	128	75,30%	37	21,76%	5	2,94%	170
1876-1877	124	77,99%	30	18,87%	5	3,14%	159
1877-1878	130	76,92%	37	21,90%	2	1,18%	169
1878-1879	150	77,33%	43	22,16%	1	0,51%	194
1879-1880	135	76,70%	38	21,60%	3	1,70%	176
1880-1881	134	77,91%	36	20,93%	2	1,16	172
1881-1882	148	79,14%	37	19,79%	2	1,07%	187
1882-1883	147	76,17%	45	22,3%	3	1,53%	196
1883-1884	137	76,39%	38	20,30%	6	3,31%	181
1884-1885	139	84,25%	25	14,80%	5	2,95%	169
1885-1886	125	81,54%	23	15,13%	4	3,33%	152
1886-1887	132	80,98%	25	15,33%	6	3,69%	163
1887-1888	145	81,01%	25	13,97%	9	5,02%	179
1888-1889	165	78,56%	35	16,67%	10	4,77%	210
1889-1890	172	81,90%	28	13,33%	10	4,77%	210
1890-1891	185	79,40%	32	13,73%	16	6,87%	233
1891-1892	191	79,91%	37	15,49%	11	4,60%	239
1892-1893	189	80,68%	35	15,02%	10	4,30%	233
1893-1894	192	77,43%	50	20,16%	6	2,41%	248
1894-1895	202	77,09%	54	20,61%	6	2,30%	262
1895-1896	186	78,37%	51	21,43%	1	0,42%	238
1896-1897	192	75,89%	56	22,13	5	1,98%	253
1897-1898	176	76,54%	50	21,73%	4	1,73%	230
1898-1899	186	72,93%	66	25,89%	3	1,18%	255
1899-1900	210	71,67%	75	25,60%	8	2,73%	293
TOTAL	5.265	78,91%	1.233	18,49%	174	2,60%	6.672

În cele prezentate mai sus am încercat să arăt activitatea didactică susținută și pentru elevii de confesiune ortodoxă din cadrul gimnaziului năsăudean până la anul 1900, gimnaziu de confesiune greco-catolică. Cei educați în spiritul ortodoxiei au devenit bărbați importanți ai Ortodoxiei și chiar demnitari ai ei. Amintim aici pe Miron Cristea, primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Nicolae Bălan, mitropolit al Ardealului, Nechita Duma, episcop al Argeșului.

Anexă

Cuvântarea lui Grigore Pletosu, în numele elevilor Gimnaziului Grăniceresc năsăudean, la deschiderea școlii (1863)

Preaonorați domni! Eu sunt prea debil și puterile mele nu-s de ajuns, să pot vorbi așa, cum pofteste această însemnătate a zilei de astăzi; totuși, îndrăznesc a vă ruga să mă onorați și pe mine cu atențiunea domniilor voastre. „Când păzește curtea cel tare și [în]armat, toate sunt în siguranță”, zice după Sfânta Scriptură, renumitul orator bisericesc, dr. Veith. Dar să întrebăm noi acum, că cine e tare, mai ales în timpul nostru? Nu acela care comandă miile, nu acela care domnește popoarele. O re-

PĂSTRAREA ELEMENTULUI ORTODOX ÎN ȘCOLILE NĂSĂUDENE PÂNĂ LA 1900

privire scurtă în trecut de va da cea mai bună dovadă despre aceea. Unde e imperiul cel puternic al Perșilor? Unde e domnia cea extinsă a Romanilor? Unde e Alexandru Marele Unde [e] Cezar și [H]anibal? Demult s-au retras de pe scena teatrului lumii. Unde-i Babilonul cel tare și Tirul? Unde Ecbatana cea strălucită și Teba cu 100 de porți? Pulbere și cenușă s-au făcut demult și abia se mai cunoaște locul unde câteva rămășițe de ruine mai aduc aminte de existența lor de oarecând. Este însă un imperiu, care singur se poate numi tare pe lumea asta, a[le] cărui arme sunt neînvinse. Acel imperiu există încă astăzi, cu to[a]te că, în barbarul Ev de mijloc, când apărătorii lui erau singur[i] monahii cei atât de urgisiți în zilele noastre, a avut de suferit pierderi nedescris de mari. Ba nu numai există, ci se află pe culmea gloriei sale. Acela e imperiul științelor, cu a[le] cărui arme ne suim noi să ne provedem aici. Punând noi această țintă năzuințelor noastre, vom ave[a] cea dintâi datorie la toată ocaziunea, dar mai ales în momentul când ne aflăm în palatul Muzelor, să ne aducem aminte de aceia, care au contribuit la ridicarea acelor palestre. Pentru că, ce poate fi pentru noi mai mare fericire pe pământ, decât că suntem așa de norocoși a ne putea procura armele cele mai tari ale științelor, aici, în acest loc clasic? Și cu cât e mai mare binefacerea, cu atât trebuie să fie recunoștința și mulțumita. Din a[ce]astă cauză mă simt îndatorat, Preaonorați domni, a provoca pe amaii mei conșcolari, să-și împreune versul lor cu al meu și să strige un „vivat” întreit pentru Majestatea Sa, preabunul nostru domn și împărat, trăiască casa domnitoare de Habsburg-Lot[h]aringia! 50 Atunci, cuvântul nu avea sensul pe care îl are astăzi. Cel mai probabil, prin intermediul lui, autorul vrea să sublinieze cât de paupere sunt cuvintele în încercarea de a descrie frumusețea evenimentului. 34 După ce mi-am împlinit cea dintâi datorie, fie-mi iertat a mă întoarce către fondatorii acestui institut, dintre care cuget că în prima linie stau aceia care ne-au adunat nouă averile spre înființarea lui. Aceia însă, s-au mutat demult de la noi, și acum cum pot vorbi către aceia, care sunt dincolo de mormânt, pe când de altă parte a-ș face aceasta din inimă? Cel mult, cuget că aș putea zice: „Dormiți în pace, eroilor care pentru tron și patrie v-ați vărsat sângele, v-ați sacrificat viața, și cu cea mai mare abnegare de sine, ați adunat pentru noi acele averi frumoase din care se ridicară și se susțin aceste palestre mărețe ale Muzelor! Dormiți în pace, repețiesc, și ne iertați să ne exprimăm sentimentele noastre fiilor voștri!” Voi însă, Preaonoraților domni, fiți măreți, că[ci] ați avut atari părinți. Fiți măreți, că sunteți fiii acelora, care au păstrat virtutea romană fără pereche. Primiți, în numele lor și al vostru de la noi, cea mai cordială mulțumită pentru binefacerea ce o gustăm noi, ca fruct al sacrificării lor și a voastre. Trăiți, fiilor de grăniceri, să trăiți, fondatorilor ai acestui gimnaziu¹!

¹ *Sionul Românesc*, Viena, anul I, 1865, nr. 9, p. 104; Virgil Șotropa, Dr. Nicolae Drăganu, *op. cit.*, p. 163; Dan-Marius Goga, Maxim (Iuliu-Marius) Morariu (editori), *Protopop Grigore Pletosu – Publicistica, vol. I*, Cluj-Napoca, Editura Napoca Star, 2018, pp. 33-34.

GEORGE POP

LOCOTENENT PRIMAR LA REGIMENTUL 50 DE LINIE – MARELE DUCE DE BADEN

NISTOR ȘIMON

Să mă ferească gloanțele până voi ști că românul saltă de fericire, apoi lovește-mă ca ploaia, că mor liniștit!

Acestea sunt cuvintele lui George Pop, eroul de la Custozza, pe care, adeseori, le exprima atât verbal, cât și în scris către cunoscuții și amicii săi.

„E datină veche” - zise Tacit în Agricola - „a preda la urmași faptele și moravurile bărbaților celor mari. Și în zilele noastre, deși e un timp nepăsător către contemporani, se face aceasta de câte ori o virtute mare și nobilă a învins și s-a înălțat peste neștiință și pizmă, aceste păcate comune statelor mici și mari”.

Simțim adesea profundă durere sufletească de câte ori cugetăm, ce puțin se conservă la noi memoria ostașilor noștri, care și-au sacrificat viața pe câmpul de onoare. În anul 1891 s-au împlinit 25 de ani de când a căzut acest erou pe câmpul de luptă la Custozza în Italia la anul 1866 în 24 iunie și până astăzi - afară de unele notițe¹ nu s-a publicat nimica despre acest bărbat, care până în ultimele momente a purtat în sânul său cea mai mare iubire a națiunii sale și a poporului din al cărui sân a ieșit. George Pop s-a născută în comuna Leșu, pe teritoriul regimentului al II-lea de graniță Nr. 17 din Transilvania - astăzi comitatul Bistrița-Năsăud. Părinții săi Niculae Pop, cantor bisericesc și soția sa Măria l-au dat pe George la școala comunală din Leșu, după aceea la școala normală din Năsăud.

Ca fiu de grănicer, a fost înrolat în regimentul al II-lea românesc de graniță, în care a servit din 6 iulie 1850 și după desființarea sistemului de graniță a rămas tot în acest regiment care, astăzi, poartă numirea de „Baden Nr. 50”.

În anul următor, 1851, în 16 decembrie, a înaintat la rangul de sergent, mai târziu îl aflăm sublocotenent de clasa a II-a și apoi locotenent primar.

De la anul 1861, George Pop a petrecut mai mult departe de patria sa și de vatra părintească - la compania din Italia, de unde sta în legătură cu mai mulți amici, cu care coresponda în continuu, între care, îndeosebi, cu Vasile Nașcu, directorul fondurilor grănicerești din Năsăud, apoi mai târziu cu Ioachim Mureșianu, astăzi avocat în Năsăud, cu Ioan Mălai, astăzi doctor în filosofie și profesor în Năsăud.

George Pop și din depărtare în continuu se interesa de starea întregii națiuni române și cu deosebire de ținutul său natal.

Tocmai pe acel timp aveau grănicerii cele mai grele chestiuni de rezolvat cu guvernul din Viena, precum recunoașterea proprietății la munții acestui district, quartirele erariale, dreptul de crâșmărit, chestiunea fondurilor de provente și de montură, etc., pe care se intenționa să le ocupe pe toate statul.

Pe atunci a fost însărcinat Vasile Nașcu să călătorească la Viena ca să pertracteze toate acele cauze. Ce a lucrat acest bărbat energic până la rezolvarea tuturor acelor cauze de viață pentru acest district, despre acelea voi vorbi separat, la alt loc, aici voi înșira câteva scrisori de-ale lui George Pop, din care se poate vedea destul de eclatant toată grija lui cea mare și zelul neadormit ce-l avea pentru toate căușele noastre românești.

¹ Publicate în „Gazeta Transilvaniei” din 1866 Nr. 52, 53; „Transilvania” anul 1877, Nr. 8 și „Observatoriulu” din 1878, Nr. 33.

NISTOR ȘIMON

I

Scumpul meu!

Scrisoarea ta din Viena mă surprinse plăcut, deoarece știind că tu ești pe acolo, tocmai așteptam ceva cu sete. Mângâierea și astâmpărarea ce mi-o pregătiră șirele tale, a fost și este nemărginit.

Tu zici, să nu vă mustru că nu v-ați mișcat, însă această muștrare lovește pe toți ceilalți, numai pe tine nu. De tine am fost și sunt convins, că nu cruți nici o osteneală, nici un sacrificiu pentru binele comun, însă știu, că ești singur și o rodnică încă nu e vara întreagă. Eu știu prea bine ce e „singurătatea” și cât amar trebuie să sufere acela ce se luptă fără secundanți. Fără puteri unite nu ieși în capăt cu lucruri mici, cu atât mai puțin cu „cauze comune”.

Deci să știi, că m-a surprins fără măsură împrejurarea, că ai putut căruța și două gulere verzi la Viena. Deși nu-mi spui, totuși pare că văd, cât te-ai luptat până ce ai putut prinde în laț pe acești doi oameni, - căroră eu sunt gata a le subscrie în tot momentul testimoniul de bărbați bravi și de omenie, numai de naționaliști, nu.

Nu pot admira destul acest succes al tău; dar iarăși mă întorc și zic, că poate providența ne umbrește și văzând că vitrega soartă s-a răzbunată de ajuns asupra-ne, a insuflat simțiri și tendințe nouă tuturor acelor oameni, care în timpii cei cruzi, apăsați de nedreptăți și despotism, apucase pe calea cea răătăcită și așa au fost a se număra în plasa celor ce-i înșiră Barițiu în Gazeta Nr. 57 sub f și g. Să le iertăm dară cele trecute, să-i lăudăm pentru cele începute și să-i încurajăm în persistență. Pașii voștri deci sunt lăudabili și doresc numai să nu ostenească până la realizarea dorințelor. Cu multă încordare îmi e îndreptată acuma atențiunea la conferința din Apulum, unde, de va vrea cerul, se va alege grâul de pleavă.

Adversarii noștri tind la supremație, ei cugetă că nu ne-am deșteptat de ajuns și prin răutăcioasele lor amăgiri ne vor putea seduce iarăși la întunerecul în care ne-au ținut atâta timp. Însă aceasta nu vor putea-o face, dacă românii se vor ști folosi de tristele experiențe, dacă vor avea curajul a respinge toate apucăturile lor cu demnitatea de bărbat, cum o face nemuritorul Barițiu, care luptă ca unu leu. Acuma e timpul, unde nu trebuie căutată calea de spinoasă; trebuie urmat pe Mocioni, care pentru fericirea națională e gata a mânca pâine de scoartă de lemn. Așa departe însă nu vom ajunge, căci dreptatea și Dumnezeu e cu noi. Pe cei ce ne pun piedici, îl vede lumea, îl judecă de îngâmfați; noi pe calea legală vom fi în stare a ne pune temelie la edificiul național, a ne croi un viitor ferice, numai unire în cugete și simțiri.

Cererile noastre se cuprind toate în cuvântul „dreptate” și afară de aceea sunt de toată modeste, cu toate că un (de) sas le botează cu „Masslosigkeit¹” în Gazeta de Augsburg².

Insuflă dar, doamne, tuturor românilor curajul, să nu se abată nici o urmă de la ele și-i ferește de orice păreri scâlciate și de discordie. Puținii vânzători, ce mai sunt, să cunoască, de aceia trebuie ferit, până își vor mușca în limbă. Așa dacă va predomină înțelegerea, apoi nu mă îndoiesc de succes strălucit; bravul Barițiu le spune adevărul verde și pe față.

De nu te va afla această epistolă în Alba-Iulia, unde cuget că ai ostenit iară - apoi o vei primi de acolo. Aș fi avut mare voia și nevoia a-ți răspunde la Viena, însă n-am știut cât vei rămâne acolo și unde locuiești. M-aș fi încumetat a te însărcina cu multe comisii de-a lungul drumului până în Patrie, că știu că ți-au ținut calea și te-au întâmpinat toți, cu care am eu de-a face câte ceva.

Îți mulțămesc fierbinte pentru toate, câte mi-ai împărtășit și pentru că ai fosta așa bun a pomeni și ajustările casașilor mei.

Ilustritatea sa Episcopul Alexi e un bărbat zelos și pătruns de interesul națiunii, pe cum m-am convins de mai multe acte ce binevoise am-mi arăta în trecere... De mai umblă prin Gherla, fii bun arată-i profunda-mi stimă și reverență.

Spune bravului Gerendi, că doresc să-l văd în fruntea unui căpitănat român și că-l sărut frățeste, doamnei îi sărut mâna și la mult iubita Ema ochișorii cei brunete, că mult îmi place, cum zice: „hai să dăm mână cu mână”.

¹ Excese.

² Augsburg este capitala regiunii administrative Schwaben (regiune), landul Bavaria, Germania.

**GEORGE POP LOCOTENENT PRIMAR LA REGIMENTUL 50 DE LINIE –
MARELE DUCE DE BADEN**

Salută-mi și pe frații Petri, Anca, Tanco, Gavrilă; domnului vicar și părintelui Lazăr închinăciuni.

Noi așteptăm cu încordare dezlegarea nodului gordian. Poate de nu ne vom învoi la târg cu Veneția, ca mâine o să întrema în avangardă. Să mă ferească gloanțele numai până voi ști că românul saltă în fericire, apoi lovească-mă ca ploaia, că mor fericit. Spune doamnei tale închinăciuni și tu și tu fii sărutat de sincerul amic și depărtat patriot.

Capitala Friaului¹, în 9/1, 1861, n.

George.

(Pe margine). Cum zic, de mai treci prin Gherla, salută-mi pe frații Huza și Napoian, apoi pe doamna-sa, apoi în B. Vifleiem pe „stai tu rugămintile” și Marian, în fine pe toți câți îl întâlnești. Sper, că nu vei pregeta a mă încunoștința despre cele ce veți mai face. Nu osteni, te rog, de a face aceasta, că nu poți crede, cât de însetat sunt eu în străinătate pentru cele din patrie².

II

Scumpul meu!

Pentru-că ești foarte ocupat, nu voi a-ți înșira multe, numai a-ți ura din inimă succes strălucit la toate întreprinderile tale, la care verși atâtea sudori crunte. Tu te lupți și alergi singur fără secundanți, dar tocmai pentru aceasta îți va fi meritul și onoarea mai mare - de răsplată tac, că aceasta la noi e cam nimica - odată oricum vei triumfa, că ai fost un cult, care cu atâta resemnațiune și delăturarea tuturor intereselor personale, ai avut curajul a ne stoarce niște drepturi așa sfinte, fără care existența atâtor sunete e periclitată. Veni-va și timpul de vom cunoaște mai bine bărbații devotați într-atâta binelui comun și atunci să-mi fie și mie permis a merge înainte în o mână cu o flamură, în alta cu torța. Eu știu prea bine că tu ai momente amare și acre, dar nu dispera, nu obosi, că te vom mări și pomeni în vecii vecilor. De la Năsăud e greu a merge la Viena, fiind însă odată acolo nu te da dus, năcăjește-i, freacă-i, că la urmă îți vor da doar de nevoia la ce nu au voia. Comisiunea pentru „Amicul școalei” o anulează; eram rezoluți a prenumăra această foaie pentru toate comunele Someșului, făcui mai întâi întrebare la Rodna și Năsăud, care are și care nu? Mi se răspunse că toate au, dar ne-am îndoit a crede. De aceea scrisei la redactor, care tocmai astăzi îmi răspunde în Nr. 10, că e adevăr, ce foarte m-am bucurat. La Veneția n-am fost, fiindcă Tomuța s-a transferat la Depot Division în Klagenfurt. Aflând despre aceasta, i-am ținut drumul ca lotri, l-am făcut să descălece la mine, apoi seara am adunat pe toți apostolii mei și i-am făcut o orațiune curat românească, la care după datină n-au lipsit nici țigani. Foarte bine ne-am petrecut și ne-am întrebat și povestit de câte toate. După 36 ore ne lăsa și se duse. Te salută fierbinte. De-am mai avea câțiva ca el, ar fi foarte bine. Răspunsul meu primit la epistola ta din Viena, adresată la Năsăud per Alba-Iulia, îl trimise Axente Sever prin o amică la tine în Viena, când îmi vei scrie, să-mi scrii, primitulu-ai? E vorba acolo de niște gulere verzi - să nu uiți! Porcius îmi scrise în 9/2, că pleci către casă. Nu mai știam dară că mai ambii închinându-te pe la cei flondori afurisiți. Aici de vreo patru zile nu încapi pe stradă de oștiri. Din noapte în noapte tot vin și se duc. Te înfioră (?) unde vezi tunuri sclipind, care pentru răniți, spitale de câmp, apotecii, etc. Și noi ne vom mișca cât de curând, nu se știe unde, încotro, poate la Vicenza. Despre aceasta păstrează secret, că nouă ni e impusă tăcere aspră, cu toate că oamenii au ochi și vadă toate, dar ce să faci așa e legea și sistema înțeleaptă de a face toate secretele în public. Ne vom apuca iară de cap, însă care vom fi mai tari vom vedea cum am mai văzut.

Eu trebuie să zic cu Rajacic, că numai atâta să mă țină cerul, până voi vedea iubiții mei consângeni în drepturile care li se cuvine; apoi vie gloanțele ca ploaia și mă culce, că mor liniștit.

De adresat când îmi vei scrie, adresează Udine, că și de ne ducem, regimentul să va afla ori unde.

¹ Este o regiune autonomă din nord-estul Italiei, cu o suprafață de 7844 km² și 1,18 milioane de locuitori. Friulia este situată între regiunile Veneto și Trentino-Tirolul de Sud, republicile Austria și Slovenia și Marea Adriatică. Cele mai importante orașe sunt Trieste și Udine.

² *Minerva*, Bistrița, Anul II, 1892, nr. 15 (1/13 august), pp. 141-143.

NISTOR ȘIMON

Stingându-te la pieptu-mi rămân al tău sincer amic și frate.

George

28/3 61 n.

Salutare și închinăciuni în toate părțile.

III

Iubite și mult dorite frățioare!

Mai întâi să-ți mulțămesc fierbinte pentru ultima mult prețuită-ți epistolă din 30/9. Că n-am răspuns pe aceasta la Viena, cuget că mă vei scuza, considerând că mi-ai spus că pleci, dar nu știi anume când? Într-aceea văd că tu ai fost nevoit a-ți mai face coada colac oarecât timp printre nemți și abia ai ajuns la Năsăud odată cu „Simedru”¹.

Îți mulțămesc apoi încă o dată cu inimă frățească pentru toate câte ai operat și-ți gratulez în tine la fericita reîntoarcere în patrie.

Tu, bravule, ai asudat un an întreg, iar acum poți fi măreț că ostenele tale celor neobosite a urmat un succes strălucit. Ți-au făcut năsăudenii o primire modestă. Asta am așteptat-o de la ei. Noi, însă, judecând drept importanța celor stoarse de tine, recunoaștem că astfel de lupte merită altă răsplată.

De ne va ajuta cerul, ne vom și împlini aceea ce o ținem de o datorie sacră, adică a te eterniza și a te lăsa și în ochii posteriorilor. ca să vadă și ei cui au de a mulțumi temelia fericirii acelui district.

Ești la fața locului, scumpul meu și sunt convins că la cele ce mai sunt de aplanat, ești cel dintâi. Mai lucrează ca până acum, căci atâtea binefaceri cât de târziu toate vor afla dreapta răsplată.

Mă vei obliga foarte mult de-mi vei continua relațiunea despre decurgerea treburilor cum ați ieșit în capăt cu Heydte, etc.

Și despre celelalte afaceri ale districtului mi-e foarte sete a auzi ceva detaliat, că nime nu mi-a scris de pe acolo ceva lămurit. Ziarele încă nu reportă nimica alta din acel unghi decât protestul contra triumviratului din Cluj.

Bravo! Una și bună. Spune d-lui și fratelui Mărcuș că deși nu-l cunosc, dar foarte îi stimez condeiul, că mi le-a înșirat și colorat toate din inimă. Nu vă temeți de cele ce zic clujenii în „Gazeta”, nr. 90 de „soldățească” și „comanda militărească” căci a vorbi cu astfel de nerușinați în alt ton ar fi chiar în deșert.

Năsăudenii se știu purta cu modestie și bunăcuviință unde se cade, dar la obrazuri așa groase e greu a afla termeni destul de groși.

Fratele Alduleanu se apără în nr. 92, însă nu respinge nimica. Purtarea lui din trecut a fost în adevăr exemplară, dar pentru aceea crimele de acum nu i se pot ierta. Cei doi trântori au fost pururea porci de câine. Mă miră că încă nu i-au scos cu pietre din Cluj. Dar cu badea Vasiliu nu cred să o ducă mult, păcat că acesta n-a ajuns la politică, că de la prezidiul juridic n-are atâta înrâurință în cele mai de căpetenia ale noastre. Iarna, poate, va trece așa sub spuză, dar cu crăpatul mugurului mă tem că tot ne vom apuca de cap. Sunt curios.

Știrea din „Concordia”, nr. 37, despre Ilustritatea nost căpitan cum a izvorât? Ar fi o pierdere mare de s-ar duce. Mi-a venit la mână un apăs a sigiliului districtului. Oh! Ce idee nimerită. Când văzui vulturul în vârful Heniului, cu crucea în cioc, îmi crescui inima de un cot. Lupoica cu gemenii lângă ea e un ce de toată potrivită. Cum stă cauza neposenilor? Am strâns și eu cu greu o sutișoară și tot aștept programa.

Ce face Leon Pavelea acasă? Îl văd de câteva ori prin „Amicul Școalei” și eu știam că mai are a fi vreo doi ani în Sibiu. Aș dori ca într-un district așa curat să fie și direcțiunea școalelor în mâini române. N-ați proiectat ceva? Ție și-ar sta bine în frunte. De nu veți face nimica, apoi cuget să alung pe Tomi la toamna viitoare în pensiune, ca să poată spori și acolo cu creierii lui cei ageri, cu experiența sa cea multă, că neamțului i-a folosit destul. Fratele Tomuța te salută mulțumindu-ți pentru cele elutate. El zice că adevărându-se nobilitatea noastră toată, mai chiar ar fi bine să ne-o însușim.

¹ Sărbătoarea Sfântului Dumitru.

**GEORGE POP LOCOTENENT PRIMAR LA REGIMENTUL 50 DE LINIE –
MARELE DUCE DE BADEN**

„Dies könnten wir durch die Distrikts-Congregaion thun, indem sie uns eine Erklärung in optima forma ausstellen musste, dass wir dort geboren und Edelleute sind. Was glaubst du? Glaube nicht, dass ich auf dieses de eitel wäre - nein - darüber bin ich längst hinaus, aber wir leben in der Welt, und in vieler Be ziehung wird es gut sein, ihr zu zeigen, dass wir eben keine Heloten sind”.

Acestea sunt cuvintele lui: *Iartă-l, că odată în fugă mare s-a scăpat a-mi scrie șvăbește. Eu, însă, pentru aceasta tot l-am înfruntat, căci boemii nicicând nu-și scriu unul altuia românește.*

Spune-mi acuma ce zici și tu despre această idee? Este speranță de a o realiza cândva? Că de n-ar folosi, încă n-ar strică nicicând.

Că ai smuls pe vărul Ioachim din Pesta și l-ai trasă cu tine ai făcut forte bine. Astădată e prezența lui mai necesară acasă decât oriunde aiurea. Salută-l. Spune-i să-mi scrie și să ajute cu toate câte poate pe vărul Mihăilă.

Mă încumet a alătura două răvașuri. Rogu-te predă unul fratelui Anton, iară pe celalalt doar vei află îndată ocaziune sigură a-l trimite la Leșu, că e și grabnic și ...

Îmi vei face un serviciu prea plăcut dacă vei binevoi a spune din parte-mi închinăciuni și salutări Rev. Domn Vicar, cuscrului Lazar, fraților Petri și Cosma, bravului Grindian, de cumva mai e pe acolo, se înțelege că și la doamnele și toată casa acestora.

Dacă ai ocaziune a veni în atingere cu Ilustrul Domn Căpitan, te rog a-i arăta profunda-mi stimă și reverență și că mi-ar părea foarte rău de ne-ar părăsi.

Al tău sincer și prea obligat amic,

George

Capitala Friaului în ajunul Crăciunului nemțesc, 1861.

P. S.

Aș avea foarte multe a-ți înșira din câte mi s-au dat de capi pentru românismul meu. Le-am învins toate eroicește și mă doare inima numai pentru aceea că toate intrigile asupra-mi, ca cele ce le știi vina de la r...¹.

IV

Scumpul meu frate!

Împărtașirile tale din 14/2 mi-au amărât inima foarte, fiind și eu în asemenea pozițiune nefericită ca tine a mă lupta de-a pururea cu niște trântori de gligani, ar fi să zic: mângâie-te că și alții și eu sufăr asemenea! Însă ție nu-ți poate striga aceste cuvinte, pentru că năzuințele tale sunt cu mult mai nobile, cu mult mai presus de alte afaceri decât să poată privi un binesimțitor cu nepăsare la ele. Te compătimesc, dar din tot sufletul, bunul meu, și te asigură că de a-și putea, a-și alerga într-acolo ca se mă luptă alătura cu tine, să-ți ajut a nimici pe acei ticăloși car să încearcă a-ți face crâmpite. Nu dispera însă, frățioare, și de n-ai ajutor și rezervă, că contrarii tăi nu pot lătra mult, trebuie să amuțească de sine și rușinați să-ți fugă din cale. Tu aperi interese comune, asuzi pentru toți, - deci opiniunea publică, judecata cea dreaptă, mintea cea coaptă și sănătoasă e negreșit pe partea ta, iar pe cei ce vânează numai după interese personale, desigur, îl va desprețui, osândi și înfieră după cuviință. E greu în adevăr și amar a răbda astfel de insulte în loc de răsplată pentru atâtea osteneli crunte.

Întreprinderile tale cer sprijin din toate părțile si merită mulțumită si recunoștință. Dar, apoi, când cei mai ticăloși - care n-ar face mal bine decât să-și astupe fleoanca², pentru ca să nu-și descopere egoismul cel spurcat - te împiedecă și se îndeasă înainte ca să apuce ce a cules altuia cu atâta zoală³ și sudoare, zău, îți vine să te abții de la toată activitatea.

Ioachim, cum văd din Concordia, e avocat.

L-am întrebat, pentru ce a bâzâit de acolo și l-am rugat, - ca pe Dumnezeu - să nu se învârtă prin Pesta, unde-i pot suplini locul mulți alții - ci să întoarcă iute acolo unde, astăzi, ar prețui cât un munte de aur, iar mâine, poimâine poate nici cât o ceapă degerată. Încă nu mi-a răspuns, aștept însă în

¹ *Minerva*, Bistrița, Anul II, 1892, nr. 16 (15/27 august), pp. 153-155.

² În sensul de gură (organ al vorbirii).

³ Trudă, osteneală, strădanie, frământare, ceartă, gâlceavă.

NISTOR ȘIMON

toată ora. Sunt curios, ce ați operat în congregațiunea din 3 martie, atâta sper, că cei ce au cârligat cu tine se vor fi omenit public după cuviință și se vor fi retras ca opăriți. În Bârgău încă partide. Ah, spurcată hidră e dezbinarea.

Cine are lipsă de unire ca noi și orbii - rupă aceasta legătură spre a cade în brațele pieririi.

Fratelui Tomuța i-am trimis toate cele de la tine. Te salută cu toată căldura. A fost morbos¹ toată iarna, acuma însă e voinic a se da în trântă cu oricine. Ei au un colonel nou, cel mai mare (...) în lume. Și de numele lui Măcelariu (Fleischer) te apucă groaza. Om fără inimă, care bagă ciuma în toți.

În urmă pe cei buni și drepti îl salut frățeste, iar după ceilalți îmi rețin dreptul a da cândva cu șteampuri² și a-i strâmtori să sară în apă. Convenind cu Ilustrul Domn căpitan suprem, vei binevoi a-i descoperi aleasa-mi considerațiune. Ce-ți face nevasta? O salut și pe tine te sărut rămânând pururea sincerul și obligatul amic.

Udine³, 11 Martie 1862.

George.

V

Iubite Vasile!

Aseară înturnându-mă de la Belluno⁴, unde fusei vreo 10 zile, aflai pe masă o mulțime de epistole. Dintre toate, desfăcui mai întâi pe a ta. Aici văzui pe copertă, că iar ești unde erai an. După aceea deschisei una de la Tomi, care tocmai îmi trimise un apostol lung de două coli de la Moisil, ad videndum⁵, în care iar era înșirată misiunea ta din fir în păr. Așadar, după o pauză cam lângă, fusei informat din două părți deodată peste tot.

Trebuie să te compătinesc, frățioare, că unde e de alergat și de pus umărul, te caută și te împing tot pe tine, iar unde se împart colacii, apoi te mai fac și uitat. Nu dispera însă și lucră ca până acum, vom și vor veni și alții care se cunoască meritele și să li se închine, ba să înduplece și pe vârcolaci și pe toți lingăii, ca s'îngenuncheze înaintea aceluia ce nu s-a cruțat și n-a avut grijă de sine. Ci a asudat pururea pentru toți. Stai cât vei putea și nu te da dus, căci știi, că după ce întorci spatele nu mai visează nimenea de binele Năsăudului. Eu încă zic, că cu toate mijloacele, încuibarea jidanilor trebuie împiedicată, căci ei sunt mai răi decât lepra. Însă, doar, acuma se va mai fi muiat și ministrul finanțelor în favoarea Românilor, după ce ei au făcut tot ce a dorit regimul. Oare să mai bați și pe această doaga! Că de la putere nu mai capeți drept, fără numai pomeni. Din toate încă, îți recomand și te rog a-ți păstra sănătatea, că aceasta e lucru de căpetenie.

Nu te amări atâta asupra trântorilor; dă-i și dracului, că lumea nu știe acuma, că ei sunt la viață, dar peste groapă cât timp va dura amintirea lor?

Cu Dieta nu sunt mulțămît deloc. O pierd de tot mult timp cu dispute seci. Apoi ce produc nu e întreg sănătos.

De exemplu, legea limbii e o satiră. Se zice egalitate și mie-mi roșește fața când mă întrebă un General, că unde sunt Români? Cum se cheamă locurile, unde e căpetenia lor? El zice Blasendorf, Kronstadt, Tapánfalva, Szunyogyszek, Naszod, etc., nu pot să aibă români, căci numirile aceste nu miroase deloc a românism. Apoi de la toate dregătoriile ne sosesc pe toata ziua note, când și când și câte una nemțească, celalalte toate maghiare, românește nici vorbă. Unde e dar româtimea? Vezi așa. Ba odată veni înștiințarea guvernului despre poștele nou înființate. Acolo stă și Szent-Gyorgy. Omul meu zise: „das ist in der Csik”. Eu: „Nein, bei Rodna”. El: „Kann nicht sein. Die Regierung hat ja doch gesagt Gleichberecht; also müssen jene Orte, wo wirklich R. wohnen, jezt gewiss rom. in allen amtlichen Registern eingetragen werden”. Deci nu mă pot răbda a nu zice, să fie rușine Districtului celui român, că n-a avut atâta putere a respinge această batjocură, ci a lăsat pe sigiliul poștei Sângeor-

¹ Bolnav.

² Unealtă de spart pietre, presă.

³ Oraș în nord-estul Italiei, între Trieste și Veneția, în regiunea Friuli-Venezia Giulia.

⁴ Oraș în Italia situat pe cursul lui Piave în regiunea Veneto la 80 km. de Veneția. Belluno este capitala provinciei Belluno și cel mai important oraș din regiunea Dolomiților Italiene.

⁵ A se uita.

**GEORGE POP LOCOTENENT PRIMAR LA REGIMENTUL 50 DE LINIE –
MARELE DUCE DE BADEN**

---

zului o inscripțiune. Mă bucur de gimnaziu. Mă bucur de profesorii lui. Mă bucur că cuscru Lazăr se face Doctor. Salută-l cu toată căldura. Că ați trimis pe unul la Șemniț¹, a-ți făcut foarte bine. Acest ram e de importanță foarte mare.

Vărul Ioachim a făcut în zilele acestea un drept de limbă, care nu se mai poate, se înțelege că satiric. A scris la tribunalul de aici românește, să-i primească pe un Gavril Năsăudean, de la al 23-lea Batalion de vânători, staționat în vecinătate, pe 6 luni în temniță, ca să nu bată drumul pe nimica până la Năsăud. Tribunalul - se înțelege - a venit cu hârtia la noi, ca să-i spunem ce vrea Chimul. Eu apăr tare dreptul limbii, dar înlăuntru, în țară, și unde știi că este și poate să fie limba română. Peste 7 țări însă, unde absolut se știe, că vorbești în deșert, căci nu te înțelege nimenea, acolo n-ar fi a te întinde. Deci acasă, acasă, acolo, să se pună limba în dreptul ei, în statistică, ca cine citește în cărți, să afle la tot cuvântul umbră și semne de română. Că s-au certat cei 7-8 cu opincarii, e destul de urât, mai ales că vice-președintele a luat parte. Să-și fi dat palme între patru ochi, era mai bine, decât a așterne străinilor sub nas o polemică așa spurcată. Vei vedea pe Korunk, Kozlony și alții, de câte ori ne-or cânta aceste fleacuri la urechi.

Voit îți poate povesti de călușarii mei, că a fost de față. Nici între Târnave nu s-a văzut așa ceva.

Al tău sincer și totdeauna neschimbat amic.

Treviso² 11/1, 1864 n.

George³.

VI

Ultimele zile ale lui George Pop

Înainte de lupta de la Custozza, George Popa vru să se împace cu toată lumea. Căderea lui și-o cugeta ca sigură, după cum se vede aceasta din scrisorile sale înainte de moarte. Dintre scrisorile înainte de moarte publicăm următoarele: o epistolă adresată către Ioachim Mureșianu, pe atunci asesor la sedria generală a districtului Năsăud, scrisă la Arcole în 16 iunie 1866 de următorul cuprins:

Dulce vere!

Astădată îți scriu numai în fugă și pe un corn de masă, că suntem vreo 8 în o casă recte cămăruță.

Șirele tale de la 20/5 mi-au cășunat mare plăcere și m-au împăcat de tot cu tăcerea ta, căreia ar fi mai bine să-i zică lene. Mă închin cu toată umilința verișoarei - ori cum să-i zic - soției tale, îi sărut mâna și o resalut cu toată căldura.

Că în legătură cu tine nu poate fi nimeni român neînlocat, o știe lumea și eu nu mă îndoiesc.

Dacă eu oarecând am fost către verișoara prea aspru și necruțător, să mă ierte. În timpurile acelea eram dator să fac așa, nu puteam altfel⁴.

Măi, mie, când, văd patriotismul frumoaselor de pe aici, îmi plânge inima de durere că nu pot fi între ale noastre, cele ce tot mai dorm, ca să strig ca un stentor și le deștept și îndemn la fapte

¹ Chemnitz este un oraș cu statut de district urban din landul Saxonia, Germania, situat pe malul râului Chemnitz, la sud-est de Leipzig. Orașul Chemnitz e numit după râul Chemnitz, un mic afluent al râului Zwickau Mulde.

² Comună din provincia Treviso, regiunea Veneto, Italia.

³ *Minerva*, Bistrița, Anul II, 1892, nr. 17 (1/13 septembrie), pp. 161-163.

⁴ Supratenintele Georg Popu fusese prin Năsăud prin anul 1860, cu care ocaziune vizită familiile cele mai de frunte românești, între care și familia învățătorului normal de atunci Vasiliu Mureșianu, care trăiește și astăzi, și care pe atunci avea mai multe fete, între care și pe Iulia, mai târziu muiera lui Ioachim Mureșianu. Deoarece pe atunci femeile din Năsăud mai toate vorbeau mai mult nemțește în societăți, de aceea Georg Pop le mustra uneori și cam aspru, ca se le îndemne a vorbi numai românește. Aceasta amintește el aici. Extras din o notă a lui Ioachim Mureșianu.

NISTOR ȘIMON

mărețe. De-aș fi un legiuitor, aș fi mai aspru decât Lycurg. O Roma! O moarte! Ori activitate și zel pe întrecute, ori afară din societate. Pare că prevăd că întregă fericirea românilor are să se facă prin femei. Vor fi ele care ne vor îmbărbăta și vor sta în frunte.

Destul de acestea.

Nicu¹ e la al 5-lea Batalion în Alba.

I-am bătut bine nasul și apoi l-am expediat, apoi i-am scris, să-ți trimită noi documente cum dorești tu. De nu le ai încă, dă după el. Bani i-am spus să nu-mi mai ceară, deși el vrea se scoată par force. Eu i-am arătat cum trăiesc eu de 17 ani numai din leafă, și câte ajutoare am trimis în toate părțile, apoi cum stau de bine și întreg cu toate. El a avut și nemeritul noroc ..., că prin stăruința mea fu pus în rangul al 3-lea și înaintând după aceea alți 27, deveni în 9 zile Lient. I. Classe, spre ce mie mi-a trebuit 5 - zi: cinci ani crunți. Vezi unde cade poama. Acum numai de ar merge toate bine.

Voinicii armatei se învârt aici ca albinele în coș. Nu vezi fără tunuri, săbii și sulii. N-auzi fără tobe și trâmbițe. Măine-ailaltă vor urla, trezi, zurași și împunge toate odată. Nu se știe anume câți au pierit în America, dar aici văd că ne vom omorî pe întrecute fără milă și cruțare.

Dumnezeu cu noi toți - vă sărut, și pe Lazăr anume.

Arcole - unde și-a făcut El I-mul numele și unde a fost și moșit în 1797.

16/6, 1866.

G.

5-es Armee Corps Brigade Br. Piret

Înainte de aceasta scrisese o epistolă și lui Ioan Mălai, student de filosofie pe atunci în Viena, căruia îl comunică toate dispozițiunile ce sunt de făcut după căderea lui cu privire la bogăția pe care a lăsat-o în Verona la Giovanni Bonetti. Toată bogăția se află împachetată în 3 lăzi. După acestea adaugă ca să se pună în coînțelegere cu amicii săi de acolo, ce ar rămâne în viață: locot. prim. Ignat, cadetul Constantinovici de Grecul și locotenentul Mureșianu, care după cum scrie a înaintat la înrăurința lui la „ciucur de aur”.

După acestea adaugă:

„De voi muri eu, am barem mângâierea că l-am scos și pe el din pulbere”.

Acum după aceste să nu mă crezi chiar îngropata, ci aceste sunt dispozițiuni neapărate, care e dator a le face orișice ostaș când intră în bătaie.

Dacă totuși soarta ar voi ca eu să cad pe câmpul luptei, să știi că nu-mi pare rău după viață, ci de aceea că n-am apucat a-mi vede împlinite câteva dorințe mai fierbinți. Între acestea era să văd fericirea întregă a românilor, studiile tale finite și existența ta asigurată și întemeiată, apoi câteva fapte ale mele, care cugetam a le întreprinde, ca să nu mi se șteargă așa iute numele chiar a doua zi după moarte. Acum toate sunt în mâna Domnului.

La morte non è il peggior di tutti i moli,

Ma il sollievo pei mortali

Che son stanchi di patire!

.....

„Reform” îmi vine regulat. Spune-i să șteargă Verona și să pună Bonifacio, cu toate că și aceasta va sta numai vreo câteva zile, căci în toată ora ne putem mișca iară. De vei auzi, că nu mai sunt, îndată o oprește și o ține pentru tine. Apoi să știi că mai am prenumărate: *Gazeta*, *Telegraful*, *Concordia*, *Familia*, *Umoristul*, *Foaia societății din Bucovina*, *Amicul Familiei* și *România militară* din București. Toate fie ale tale.

Pe *Sionul Românesc* și pe tânăra *Albina* încă nu le-am văzut. Ca să le cunosc barem, ai bună-tate a-mi trimite câte un număr din ele (capeți în cafenea după ce se citesc) și-mi spune care George Pop e redactor? Mă vei îndatora cu aceasta comisiune, dar grăbește cu împlinirea ei, că e mucusul la deget.

Mulțumesc de gratulări la S. Georgiu.

Sănătatea mi-e toată rea, dar pare că războiul o va oțeli. Trimite-mi încă fotografia ta de poți.

¹ Sublocotenentul Ioan a lui Dumitru Mureșianu din Rebrîșoara, a cărui tată fusese preot acolo. Nota lui Ioachim Mureșianu.

**GEORGE POP LOCOTENENT PRIMAR LA REGIMENTUL 50 DE LINIE –
MARELE DUCE DE BADEN**

De-a mele vei afla în ladă. Salută-mi pe văr Iancu, Aureliu, Lazăr, apoi pe fratele Nicolaeviciu și tu fii sărutat cu dor de vărul tău.

Soare - lângă Bonifacio 10/5. 1866, cu grabă,

George.

Pe când încă se afla George în Soare se năzuia din toate puterile spre a înflăcăra pe feciori la luptă. Aici compuse dânsul o poezie și într-o seară cerceta pe amicul său Ignat Nechita, pe atunci locot. primar, care se afla la S. Bonifacio, și acestuia i-a dat conceptul spre citire întrebându-l cum îi pare, la ce Ignat îi răspunse că e bună, și atunci George îl împărți între feciori, care îl cântau cu mare plăcere.

Acela cântec e următorul:

Versul ostașilor

Pentru Țară și Împărat,
Tot voinicul e înfocat
Și viața o dăm oricare
De la mic până la mare,
Fie soare fie ploaie,
Noi mergem de bunăvoie,
Fie ziuă, fie noapte
Toți suntem gata cu toate.
Toți suntem copii de munte
Și vom fi ostași de frunte,
De moarte nu ne e frică
Dușmanu-l facem nimică.
De-a veni-i vom da pe piele
Și de orice nevoi grele
Pe Împărat vomă scăpa
Țara brav vom apăra.
Cine vrea să ne cunoască,
Vie numa-asupra noastră,
Că așa-l vom scârpina,
De n-a uita cât lumea.
Noi jurăm lui Dumnezeu,
Că vom stă toți ca un leu,
Și ne-om bate pe-ntrecute
Fie-n șes, fie la munte,
Vie gloanțele ca ploaia
Nouă nu ne strică voia,
Sune tunurile toate,
Că nu ne pasă de moarte.
Noi vom sta-n foc voinicește
Și ne-om bate bărbătește:
Ca să vadă orișicine,
Ce sânge ne curge-n vine!
Frunză verde de alună
Țara noastră-i scumpă, bună,
Ea așteaptă de la noi
Să fim harnici în război,
Când în ea ne-om înturna
Mândrele ne-or săruta
Și lumea ne-a lăuda.

NISTOR ȘIMON

Soare, iunie 1866.

George Pop
Supratenent¹.

După cum scrie Nechita Ignat, camaradul său de arme, într-o epistolă către Ioachim Mureșianu dată din Laibach în 3 septembrie 1866, acest vers și după moartea lui George Pop a devenit între feciori foarte populară, așa încât de atunci îl cântau în cazarmă și când se aflau pe drum.

În 22 iunie 1866 se afla în castru la St. Michele. Văzând că se apropia ziua, în care poate să se despartă de tot și să părăsească aceasta vale de plângerii, în aceasta zi făcu testamentul despre care voi vorbi mai în jos și-l trimise la Ioan Mălai în Viena cu următoarea scrisoare:

Iubite vere!

Iată aici cele promise.

Tu cât ce vei înțelege că am căzut eu, te vei pune în coînțelegere cu fratele Ignat - de va trăi el - și apoi cu patronul băgăjiei mele în Verona, ca să aduci lăzile (3) la tine.

În ele, îți spun, că e neorânduială mare. Toate sunt aruncate ca cu furca și trântite printre olaltă. Graba n-a iertat altfel, fii bun și le pune tu în ordine.

Peste cărți sunt cataloage.

Ce vei afla - epistole și alte hârtii - le ia toate afară și le dă focului, după ce le vei fi frunzărit, ca să nu arzi ceva ce poate ar fi de folos ție ori altuia.

Cărțile, apoi, cu ladă cu tot le trimite la Năsăud (Vei afla cam în fundul lăzii mari o obligațiune, cu care lucrezi după punctul 2).

Depărtând, cum zisei, toate celelalte scrisori și hârtii ce nu sunt, cărți, recte ce nu sunt însemnate în catalog, vor încape toate cărțile în lada cea mare. Cea mică apoi îți rămâne ție și cea de piele încă cu toate ce vei afla în ea.

Punându-se apoi regimentul în liniște, te vei îndrepta cu testamentul (numai cel nemțesc) încoace, ca să scoți pe calea cuvenită banii de uniformare și cei din casa de păstrare, apoi cele ce vor rămâne după mine pe aici.

În cele trei lăzi n-are dară a căuta nimenea nimica, numai tu. Pentru aceea nu le lăsa se treacă prin mâna regimentului și prin a nimănu. De te-ar întreba cineva, spune că ți le-am data de mult și am fosta dispusa, ca se le împarți, ce ai și făcut.

Ignat a îți va putea da deslușiri.

Domnul Silași a binevoit a-mi trimite „Sionul” întreg afară de Nr. 1. Sunt deci dator cu 4 fl. și-l voiui prenumăra de voi rămâne în viață. Deodată mulțămită și salutări fierbinți.

Te sărut cu dor, poate pentru ultima oară, căci poimăine ori luni vom primi botezul focului.

Acestea le scriu pe foale - pe iarbă verde. Descurcă-le cum poți.

22/.

Scrie-mi primirea acesteia și fă adresa: Verona, 5-es Armee Corps, Brigade Piret. 50-es Bgt. (Cu ceruza). Cheile lăzilor de le vei primi de la Ignat bine, de nu, cheamă faurul.

În aceea-și zi - seara - după cum scrie Nechita Ignat în epistola amintită mai sus - în castrul din St. Michael merse George la Nechita Ignat, îl luă de braț și-l duse la compania lui, unde uitându-se la jocul feciorilor și ascultând cântecul mai sus pomenit își petrecură mai mult timp. George era voios și zise către Nechita că acum e fericit, că va dormi în noaptea viitoare pe iarbă verde și la foc ca în copilărie.

Ziua de 24 iunie 1866 a fost ziua luptei celei crâncene de la Custozza, ceea ce George Pop o prevăzuse foarte bine.

Nechita Ignat scrie² a doua zi după acea luptă: „Jeri dimineață la ora 4 la plecarea din Castelnovo, ce se află pe drum de la Verona către Peschiera, era George cu o garoafă după urechea dreaptă și la ora 7 și trei sferturi ne îmbrățișarăm lângă satul St.-Giorgio în Salici, - durere pentru ulti-

¹ *Minerva*, Bistrița, Anul II, 1892, nr. 18 (15/27 septembrie), pp. 173-174.

² Cătră Ioachim Mureșianu din Campagnelo în 25 iunie 1866.

GEORGE POP LOCOTENENT PRIMAR LA REGIMENTUL 50 DE LINIE – MARELE DUCE DE BADEN

---

ma dată”.

George Pop pleca și la ora 2 după amiază brigadierul comandă ca să ocupe cu asalt o baterie de tunuri ale italienilor, așezați pe colina de la casa Pasquali, ce se afla lângă drumul ce duce de la Castelnuovo la Vabeggio. Batalionul III, comandat aici, după ce cuceri Canova, se aruncă cu asalt cu toată puterea. Lupta fu crâncenă și bravul locotenent primar George Pop cu locotenentul Beck și 13 feciori de la a 13-a companie căzură la întreprinderea acestui asalt.

Trupul lui George fu aflat dimpreună cu a celor 13 eroi căzuți. care toți au fost astrucați în un mormânt cu toată onoarea¹.

Când a căzut George, a avut la dânsul vreo 100 fl. v. a. în aur, un orologiu de argint și două inele de aur. Până a nu se începe bătaia a zis el către feciorii de la companie, când ar cădea, să ia de la el aceste prețioase, fiind însă de-a valma cu inamicul aceasta nu se putu face și așa acelea s-au pierdut².

George Pop, acesta erou român nu numai s-a făcut demn de a-i fi conservată memoria la posteritate pentru faptele eroice pe câmpul de luptă pentru tron și patrie, ci el prin crearea unei fundații pentru conferirea de ajutoare spre scopuri de cultură totodată ne lucește și ca adevărat naționalist și ca demn model de imitat.

Câta a trăit George Pop, a dat o mulțime de cărți ca premii pentru școlari, după cum aflăm aceasta din o epistolă a lui Vasile Nașcu către vicarul Grigore Moisil din 17 august 1861, etc. și după cum spun toți câți l-au cunoscut. Din cele înșirate până aici vedem și aceea cum că repausatul a fost român zelos și partinitor al literaturii române, chiar și pe câmpul luptei - așa zicând înaintea gloanțelor - vedem cum că se interesa despre foile române și toate scrierile câte apăreau pe atunci, pe care le procurase pe toate. El cunoștea bine multe rele de care sufereau românii, cunoștea însă și relele în care se tăvăleau și se tăvălesc mulți chiar și astăzi. Înainte de căderea sa, scrisese o epistolă și către redactorul „Familiei”, în care zise: „Nouă ne lipsesc o legiune de lucruri pentru a înainta, dar mai înainte de toate: pacea, frățietatea, unirea în cugete și în simțiri”³.

Testamentul lui George Pop de dto. St. Michele 22 iunie 1866, scris în limba germană se află la judecătoria din Năsăud sub Nr. 1421 pros. 1 august 1866, iar o copie autentică între actele regimentului de infanterie Nr. 50 - Mare duce de Baden, la Nr. 1763/345 and. de dto 1 septembrie 1866.

În acest testament:

1. Roagă judecătoria ca să pertracteze lăsamântul său cu cea mai mare grabă, căci el nu are nici o datorie și nu există nici o piedecă care să târăgăneze pertractarea.

2. Una sută florini v. a. o testează școlii comunale din locul natal Leșu și două sute de florini pentru școala normală din Năsăud spre a se face o fundație, din care în tot anul în ziua de examen să se plătească interesele la cei mai buni școlari. Ca executori testamentari numește pe Vasile Nașcu, fostul învățător normal și directorul fondurilor din Năsăud, pe Ioachim Mureșanu, Ioan Mălai și eventual Nechita Ignat supra-locotenent și Alexandru Stoklin, adjutant de regiment.

Deosebită dorință își exprima el, ca premiantul din Leșu totdeauna să treacă în școala superioară și cel din aceasta în gimnaziu, ori în alte institutute mai înalte, ca așa nici unuia să nu rămână ce cele învățate, ci totdeauna să studieze mai departe.

3. Întreagă colecția sa de cărți o testează Bibliotecii Mariane din Năsăud.

4. Una sută de florini, ce o avea la sine, o destinează, o parte pentru un monument părinților săi, altă parte la consângeni. Această sumă de bani, după cum am amintit, s-a pierdut.

5. Spune, că are mai multe pretenții; pe debitori însă nu-i numește, fiindcă sunt „moroși debitori”. Care dintre dâșii va plăti de bunăvoie, va face bine. Numește însă trei pretenții în suma de 100 fl., care dorește să se replătească și această sumă o destinează pentru cumpărarea cărților de premii la școlarii din școala superioară din Năsăud și de la institutul pedagogic, care pe atunci se afla

¹ Vezi Epistola lui Nechita Ignat către Ioachim Mureșianu scrisă în Nuova în 27 iunie.

² Asemenea epistolă scrisă în Laihach în 3 septembrie 1866.

³ Vezi „Familia” foaie enciclopedică din 1866, Nr. 18, pag. 216.

NISTOR ȘIMON

în Năsăud și aceasta să se facă în tot anul, după cum a făcut dânsul și mai înainte.

6. Dispune despre celelalte efecte ce le posedă.

În fine, pe o foaie separată face următoarea dispozițiune ulterioară la testament: „Cei ce vor fi premiați din fundațiunea mea, se înțelege de sine, că au să fie numai români, iar sub nici o împrejurare de alt neam”.

Așa a fosta George Pop.

Cele două fundații amintite în punctul 2 se află astăzi în administrațiunea comisiei administratoare de fondurile centrale școlastice și de stipendii din Districtul Năsăudului¹.

---

¹ *Minerva*, Bistrița, Anul II, 1892, nr. 19 (1/13 octombrie), pp. 181-183.

LOCUITORI DIN COMUNA LEȘU PARTICIPANȚI LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

ALEXANDRU DĂRĂBAN¹

TABLOU NOMINAL

cu locuitorii români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial
între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

Nr. curent	Numele și prenumele	Născut în comuna	Ocupațiunea civilă	Gradul avut la miliție	A fost decorat cu medalia	A luat parte la mișcările impuse de război			
						Chemat fiind			A fost refugiat
						La partea activă, ca soldat pe front	La partea secundară, pentru servicii auxiliare sau mobilizat pe loc	Pentru a fi arestat sau internat	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Avram Mihai a lui Nechita	Leșu	econom	soldat	Crucea Carol Medalia de Bronz	X	-	-	-

¹ Arhivele Naționale Sibiu, *Fond Astra - Tablou nominal despre locuitorii români care au luat parte la războiul din anii 1914-1918, județul Năsăud, comuna Leșu* f. 154-160 (f.-v.). Despre aceste documente din Fondul Astra au mai scris: Andreea Dăncilă Ineoan, *Investigând Primul Război Mondial din perspectiva unei anchete interbelice*, în „Astra Sabesiensis”, Sebeș, 2016, nr. 2, pp. 193-202; Ioan Popa, Laurențiu Toma, Tetiana Popa, *Românii din comitatele Sălaj, Sibiu și Solnoc-Dăbâca în Primul Război Mondial*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019, 323 p.; Tetiana Popa, Laurențiu Toma, Victor Sibiianu, Rafael Țichindeleanu (coordonator Ioan Popa), *Românii din comitatele Bistrița-Năsăud, Ciuc, Mureș-Turda, Odorhei, Târnava Mare, Târnava Mică, Trei Scaune și Turda Arieș*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019, 566 p; Alexandru Bucur, Vasile Mărculeț, *Participarea românilor din fostul județ Timiș-Torontal la Primul Război Mondial*, în „Revista Bistriței”, Cluj-Napoca, Editura Accent, XXXIII/2019, pp. 101-123.

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

2	Avram Nicolae al lui Nechita	Leșu	econom	soldat	Crucea Carol Medalia de Bronz	X	-	-	-
3	Avram Toader	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
4	Avram Ioan	idem	idem	sergent	Medalia de Argint II Medalia de Bronz	X	-	-	-
5	Artene George a lui Dumitru	idem	idem	caporal	Crucea Carol	X	-	-	-
6	Artene Toma	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
7	Andron George a lui Ioilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
8	Andron Traian	idem	idem	idem	Crucea Carol	X	-	-	-
9	Andronesi Simion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
10	Artene Ion	idem	idem	idem	Crucea Carol	X	-	-	-
11	Avram Emil	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
12	Avram Zegreanu Alexa al lui Grigore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
13	Artene Ștefan	idem	idem	idem	Crucea Carol	X	-	-	-
14	Artene George Ter.	idem	idem	caporal	Crucea Carol Medalia de Bronz	X	-	-	-
15	Andron Silivan	idem	idem	soldat	Crucea Carol	X	-	-	-
16	Andronesi Anton	idem	idem	fruntaș	Crucea Carol Medalia de Bronz	X	-	-	-
17	Avram Aurel	idem	idem	soldat	Crucea Carol Medalia de Bronz	X	-	-	-
18	Artene Nicolae M.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
19	Artene Alexa	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
20	Alexi Ștefan	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
21	Andronesi Dumitru	idem	idem	idem	Crucea Carol	X	-	-	-
22	Avram Grigore al lui Grigore	idem	idem	idem	Crucea Carol	X	-	-	-
23	Artene Leon al lui Manoilă	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
24	Andron Domițian	idem	idem	idem	Crucea Carol Medalia de Bronz	X	-	-	-
25	Andron Ioilă	idem	idem	idem	Crucea Carol Medalia de Bronz	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 1						22	3	-	-
26	Artene Vasile	Leșu	econom	soldat	-	-	X	-	-
27	Acu Ioan	idem	idem	caporal	Crucea Carol	X	-	-	-
28	Bâgiu Leon	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

29	Bâgiu Dumitru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
30	Bălăjan Iacob	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
31	Bălăjan Simion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
32	Bindean Dănilă	idem	idem	fruntaș	Crucea Carol	X	-	-	-
33	Bindean Calistru	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
34	Bâgiu Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
35	Bălăjan Mihăilă	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
36	Borgovan Niculai	idem	idem	idem	Crucea Carol	X	-	-	-
37	Borgovan Alexandru	idem	idem	idem	Crucea Carol	X	-	-	-
38	Borgovan Ștefan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
39	Bălăjan Petru	idem	idem	idem	Crucea Carol	X	-	-	-
40	Bălăjan Persecă George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
41	Bosbiciu Petru	idem	idem	idem	Crucea Carol	X	-	-	-
42	Bâgiu Dănilă	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
43	Borgovan George	idem	idem	idem	Crucea Carol	X	-	-	-
44	Bâgiu George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
45	Bâgiu Valeriu	idem	idem	idem	Medalia de Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
46	Bugnar Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
47	Bugnar George	idem	idem	idem	Medalia de Argint II Medalia de Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
48	Bocianschi Ștefan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
49	Bindean Simion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
50	Băloiu Crăciun	idem	idem	plutonier	Medalia de Argint I Medalia de Argint II Medalia de Bronz	X	-	-	-
51	Bindean Cifor	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
52	Burduhos Dumitru	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
53	Borgovan Dănilă	idem	idem	idem	Medalia de Bronz	X	-	-	-
54	Beșa Leon	idem	idem	idem	Crucea Carol	X	-	-	-
55	Bindean Pavel	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 2						26	4	-	-
56	Bocianschi Lazar	Leșu	econom	soldat	-	X	-	-	-
57	Borgovan Tănase	idem	idem	idem	Crucea Carol	X	-	-	-
58	Bălăjan Grigore a lui Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

59	Bindean Ilie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
60	Belciug Ștefan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
61	Borgovan Simion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
62	Borgovan Maxim	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
63	Bâgiu Nicolae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
64	Țilea Simion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
65	Țilea Leon	idem	idem	idem	Medalia de Argint II Crucea Carol	X	-	-	-
66	Căilean Leon	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
67	Costantin Pavel	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
68	Capra Costan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
69	Coșbuc Ion a lui Pamfir	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
70	Costantin Ion a lui Anton	idem	idem	idem	Medalia de Argint II Medalia de Bronz	X	-	-	-
71	Cotușiu Emil	idem	locotenent		Steaua României	X	-	-	-
72	Costantin Iuliu	idem	econom	soldat	Medalia de Argint II Medalia de Bronz	X	-	-	-
73	Costantin Victor	idem	idem	idem	Crucea Carol	X	-	-	-
74	Cilea Grigore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
75	Chindia Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
76	Candale Costan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
77	Cotușiu Macavei	idem	învățător	sergent	-	X	-	-	-
78	Costantin Alexa	idem	econom	soldat	-	X	-	-	-
79	Cilea Macidon	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
80	Cilea Anton	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 3						25	-	-	-
81	Ciui Costan	Căianul Mic	econom	soldat	-	-	X	-	-
82	Costantin Dănilă	Leșu	idem	idem	-	-	X	-	-
83	Capra Flore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
84	Cilea Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
85	Dragotă Costan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
86	Dragotă Iftene	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
87	Dragotă Tănase	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
88	Dragotă Petre	idem	idem	sergent	Medalia de Argint II	X	-	-	-
89	Dragotă Venedig	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

90	Dragotă Alexandru a lui George	idem	idem	sergent caporal	Medalia de Argint II Medalia de Bronz	X	-	-	-
91	Dragotă Clement	idem	idem	sergent	Medalia de Argint I	X	-	-	-
92	Dragotă Alexa	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
93	Dragotă Anton	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
94	Deac Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
95	Deac Leon	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
96	Deac Gherasim	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
97	Dragotă Costan a lui Niculae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
98	Dragotă Leon a lui Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
99	Dragotă Grigore a lui Ștefan al lui Clement	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
100	Dragotă Ilie a lui Nechita	idem	idem	idem	Medalia de Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
101	Dragotă Leon al lui A.	idem	idem	idem	Medalia de Argint II Medalia de Bronz	X	-	-	-
102	Dragotă George	idem	idem	idem	Medalia de Argint II Medalia de Bronz	X	-	-	-
103	Dragotă Dănilă a lui Ștefan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
104	Dobocan Toader	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
105	Dragotă Ion a lui Alexa	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
106	Dragotă Vasile a lui Larion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
107	Dragotă Valeriu a lui Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
108	Dan Niculae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
109	Dragotă Valer a lui Leon	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
110	Dragotă Tănase	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 4						28	2	-	-
111	Dragotă Ion a lui Tănase	Leșu	econom	soldat	-	X	-	-	-
112	Dragotă Codrean	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
113	Dan Leon	idem	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

114	Dragotă Ion a lui Alexandru	idem	idem	caporal	Medalia de Argint I și II Medalia de Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
115	Folfa Trofim	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
116	Fodorca Necita	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
117	Feldrihan Larion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
118	Feldrihan Ștefan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
119	Feldrihan Valeriu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
120	Feldrihan George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
121	Feldrihan Ion a lui Petre	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
122	Feldrihan Ion al lui Precup	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
123	Fodorca Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
124	Furdac Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
125	Grigore Gavrilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
126	Gagea Ion al lui Sol.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
127	Gușoi Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
128	Galan George al lui Terente	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
129	Galan Ion al lui Terente	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
130	Gomboș Grigore	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
131	Gușoi Dănilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
132	Gomboș Cilea Artene	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
133	Glodean Niculae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
134	Gomboș Mihăilă	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
135	Galan Necita	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
TOTAL PAGINA 5						23	2	-	-
136	Galan Vasile	Leșu	econom	soldat	-	X	-	-	-
137	Galbăn Valeriu	idem	idem	sergent	-	X	-	-	-
138	Gagea Petru	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
139	Gorgan Mihăilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
140	Hrisca Nechita	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
141	Hrisca Dănilă	idem	idem	idem	Crucea Carol	X	-	-	-
142	Hiticaș Scridon	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
143	Istrate Petru	idem	idem	sergent	Medalia de Argint II Medalia de Bronz	X	-	-	-
144	Ilovan Niculai	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
145	Irimie Aurel	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
146	Istrate Niculai	idem	idem	idem	-	-	X	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

147	Irimie Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
148	Lazar Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
149	Lazar Simion	idem	idem	caporal	Medalia de Bronz	X	-	-	-
150	Leonte Leon	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
151	Leonte Ioan	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
152	Leonte Simion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
153	Lup Ioan	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
154	Leonte Pavel	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
155	Lazar Ioan a lui Nechita	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
156	Leonte Grigore a lui Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
157	Leonte Grigore	idem	idem	caporal	Medalia de Bronz	X	-	-	-
158	Leonte Iovul	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
159	Lupșan Costan	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
160	Leonte Iulius	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
161	Leonte Niculai	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
162	Mureșan Toader	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
163	Mureșan Macedon	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
164	Mureșan Iulius idem	idem	idem	sergent	Medalia de Bronz	X	-	-	-
165	Măgerușan Vasile	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 6						24	6		
166	Măgerușan Clement	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
167	Mălăiu Traian	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
168	Mălăiu Aurel	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
169	Miciu Ioan	idem	idem	sergent	-	X	-	-	-
170	Mălăiu Pavel	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
171	Morariu Petru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
172	Moldovan Alexandru	Spermezeu	idem	idem	-	X	-	-	-
173	Moldovan Vasile	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
174	Mățu Vasile	Moisei	idem	idem	-	X	-	-	-
175	Mățu Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
176	Mescanec Maxim	Leșu	idem	idem	-	X	-	-	-
177	Mescanec Niculaie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
178	Mălăiu Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
179	Mălăiu Anton	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
180	Marica Dumitru	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
181	Moldovan Alexa	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
182	Marica Ioan	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
183	Măgerușan Leon	idem	idem	idem	-	-	X	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

184	Miciu Petru	idem	idem	idem	Medalia de Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
185	Naroș George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
186	Nimigean Pahone	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
187	Nimigean Dumitru	idem	idem	fruntaș	Medalia de Bronz	X	-	-	-
188	Nimigean Ioan	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
189	Nimigean Anchidim	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
190	Nan George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 7						19	6	-	-
191	Nergeș Petru	idem	ziler econom	idem	-	X	-	-	-
192	Nergeș George	idem	ziler	idem	-	X	-	-	-
193	Nan Ioan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
194	Nan Vasile	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
195	Oarcas Simion	idem	econom	idem	-	X	-	-	-
196	Oarcas Toader	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
197	Obreja Simion	idem	idem	soldat	-	-	X	-	-
198	Oniga Luca	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
199	Persecă Anton	idem	idem	caporal	Medalia de Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
200	Persecă Alexa	idem	idem	soldat	Medalia de Bronz	X	-	-	-
201	Pop Anton	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
202	Pop Grigore a lui Simion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
203	Pop George	idem	idem	idem	Medalia de Bronz	X	-	-	-
204	Precup Octavian	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
205	Precup Mihăilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
206	Pop Leon	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
207	Petreșcan Calistru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
208	Petreșcan Grigore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
209	Persecă Dumitru	idem	învățător	idem	-	X	-	-	-
210	Pușca Leon	idem	econom	idem	-	X	-	-	-
211	Pușca George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
212	Pușca Dănilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
213	Pop Ilie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
214	Persecă Valeriu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
215	Pralea Ioachim	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
216	Pralea Dumitru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

217	Persecă Nechita a lui Pricop	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
218	Precup Simion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
219	Pralea George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
220	Petri Ilisie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 8						27	3	-	-
221	Pralea Iacob	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
222	Pralea Luca	idem	idem	idem	Medalia de Argint II Medalia de Bronz	X	-	-	-
223	Pralea Ioan O. (?)	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
224	Persecă Ioan I. Toader	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
225	Pralea Ioan I. Gavrilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
226	Precup Tanasă	idem	idem	idem	Medalia de Bronz	X	-	-	-
227	Pop Dumitru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
228	Pop Ilie I. Ștefan	idem	idem	caporal	Medalia de Argint II Medalia de Bronz	X	-	-	-
229	Pop Cailean Vasile	idem	idem	sergent	Medalia de Bronz Crucea Carol	X	-	-	-
230	Pop Simion I. Vasile	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
231	Persecă Grigore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
232	Perseca Lușan Necita	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
233	Petri Sebastian	Salva	idem	idem	-	X	-	-	-
234	Pop Ioan I. Ștefan	Leșu	idem	idem	-	X	-	-	-
235	Pralea Moisa	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
236	Pop Savu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
237	Perseca Ion a lui Clement	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
238	Pop Pavăl I. Ștefan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
239	Pop Simion I. Ilie	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
240	Pop Dănilă săloan	Salva	idem	idem	-	-	X	-	-
241	Pop Nicolau Savu	Rebrișoara	idem	idem	-	-	X	-	-
242	Perseca Larion	Leșu	idem	idem	-	-	X	-	-
243	Perseca George I. Gavrilă	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
244	Perseca Procope	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
245	Precup Scridon	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
246	Pralea Pavăl	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
247	Perseca Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români comuna din Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

248	Precup Anton	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
249	Pop Grigore I. Trofim	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
250	Pop Vasile Runcanu	Runc	idem	idem	-	-	X	-	-
TOTAL PAGINA 9							20	10	
251	Pralea Anhidim	Leșu	idem	idem	-	X	-	-	-
252	Precup Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
253	Pralea Niculae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
254	Roș Ștefan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
255	Roș Grigore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
256	Roș Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
257	Roman Nechita	Borșa	idem	idem	-	X	-	-	-
258	Raus Vasile	Cociu	idem	idem	-	X	-	-	-
259	Roș Ion a Măriuca	Leșu	idem	idem	-	X	-	-	-
260	Roman Miron	Borșa	idem	idem	-	X	-	-	-
261	Solcan Iovu	Leșu	idem	idem	-	X	-	-	-
262	Stelic Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
263	Suciu Macedon	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
264	Suciu Vasile	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
265	Suciu Dumitru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
266	Suciu Grigore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
267	Suciu Larion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
268	Suciu Pavăl	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
269	Suciu Tănase	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
270	Savu Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
271	Sărețan Marcu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
272	Șpaimoc Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
273	Sărețan Petre	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
274	Sărețan Alexa	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
275	Siminic Iacob	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
276	Șuvei George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
277	Șuvei Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
278	Șuvei Ion I. Necita	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
279	Someșan Traian	Posmuș	idem	caporal	-	X	-	-	-
280	Sărețan Ion	Leșu	idem	soldat	Medalia de Argint II Crucea Carol	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 10							30	-	-
281	Suciu toader	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
282	Solcan Ion I. Sidor	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
283	Sărețan Mihăilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

284	Sărețan Grigore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
285	Suciu Ilie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
286	Suciu Nicolau	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
287	Suciu George	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
288	Sărețan Valer	idem	idem	idem	Medalia de Argint II Medalia de Bronz	X	-	-	-
289	Solcan Valer	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
290	Suciu Nicolau I. Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
291	Someșan Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
292	Suciu Andron	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
293	Șimon Maxim	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
294	Suvei Ștefan	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
295	Savu Alexandru	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
296	Solcan Ion	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
297	Suciu Iuliu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
298	Suciu Ion I. Larion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
299	Suvei Ion I. Simion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
300	Săcelean Flore	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
301	Sităriți Luca	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
302	Niculae Silivan	Nepos	idem	idem	-	X	-	-	-
303	Todica Vasile	Leșu	idem	idem	-	X	-	-	-
304	Todica Dumitru	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
305	Todica Dămian	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
306	Todica Emil	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
307	Tălabă Șofron	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
308	Trif Ilie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
309	Todica Maței	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
310	Terec Ieronim	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 11						23	7	-	-
311	Trif Valeriu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
312	Todica Ion	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
313	Terec Vasile	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
314	Ursa Anchidim	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
315	Ursa Simion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
316	Urs Luca	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
317	Urs Natu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
318	Urs Victor	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
319	Vărărean Simion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
320	Vărărean Sidor	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
321	Vărărean Ezechil	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
322	Vărărean Iovu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

323	Vărărean Niculai	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
324	Zăgrean Dănilă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
325	Zăgrean Ion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
326	Zăgrean Simion	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
327	Zăgrean Nechita	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
328	Zăgrean Pavăl	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
329	Zăgrean Valeriu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
330	Pop Dănilă	idem	secretar comunal	idem	-	-	X	-	-
331	Avram Grigore	idem	primar comunal	idem	-	-	X	-	-
TOTAL PAGINA 12						17	4	-	-

Recapitulație

PAGINA	p. 7	p. 8	p. 9	p. 10
1	22	3	-	-
2	26	4	-	-
3	25	-	-	-
4	28	2	-	-
5	23	2	-	-
6	24	6	-	-
7	19	6	-	-
8	27	3	-	-
9	20	10	-	-
10	30	-	-	-
11	23	7	-	-
12	17	4	-	-
TOTAL GENERAL	284	47	-	-
	331			

TABLOU NOMINAL

cu soarta locuitorilor români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial
între anii 1914-1918 și urmările sale

Nr. crt.	Numele și prenumele	Soarta îndurată în timpul războiului					În urma decedatu-lui sau dispărutului a rămas		Observare	
		Mort pe câmpul de luptă	Mort în temniță, în prigoană, în spital, în urma bolilor sau rănilor	S-a reîntors acasă			Dispărut	Văduvă		Numărul orfanilor
				Ca invalid	Rănit, bolnav, însă în prezent e sănătos	Deplin sănătos				
1	2	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	Avram Mihai a lui Nechita	-	-	-	-	X	-	-	-	-
2	Avram Niculae al lui Nechita	-	-	X	-	-	-	-	-	-
3	Avram Toader	-	-	-	-	-	X	1	1	-
4	Avram Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
5	Artene George a lui Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
6	Artene Toma	-	-	-	-	X	-	-	-	-
7	Andron George a lui Ioilă	-	-	-	-	-	X	1	1	-
8	Andron Traian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
9	Andronesi Simion	-	-	-	-	-	X	-	-	-
10	Artene Ion	-	-	-	X	-	-	-	-	-
11	Avram Emil	X	-	-	-	-	-	-	-	-
12	Avram Zegreanu Alexa al lui Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
13	Artene Ștefan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
14	Artene George Ter.	-	-	-	X	-	-	-	-	-
15	Andron Silivan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
16	Andronesi Anton	-	-	-	X	-	-	-	-	-
17	Avram Aurel	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

18	Artene Nicolae M.	-	-	X	-	-	-	-	-	mort acasă în urma morbului câștigat pe front
19	Artene Alexa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
20	Alexi Ștefan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
21	Andronesi Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
22	Avram Grigore al lui Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
23	Artene Leon al lui Manoilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
24	Andron Domițian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
25	Andron Ioilă	-	-	-	X	-	-	-	-	mort acasă
TOTAL PAGINA 1		1	-	2	8	11	3	2	2	-
26	Artene Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
27	Acu Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
28	Bâgiu Leon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
29	Bâgiu Dumitru	-	-	-	-	-	X	-	-	-
30	Bălăjan Iacob	-	-	-	-	X	-	-	-	-
31	Bălăjan Simion	-	-	-	-	-	X	1	2	-
32	Bindean Dănilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
33	Bindean Calistru	X	-	-	-	-	-	-	-	-
34	Bâgiu Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
35	Bălăjan Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
36	Borgovan Nicolai	-	-	-	-	X	-	-	-	-
37	Borgovan Alexandru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
38	Borgovan Ștefan	-	-	-	-	-	X	-	-	-
39	Bălăjan Petru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
40	Bălăjan Persecă George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
41	Bosbiciu Petru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
42	Bâgiu Dănilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
43	Borgovan George	-	-	X	-	-	-	-	-	-
44	Bâgiu George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
45	Bâgiu Valeriu	-	-	X	-	-	-	-	-	-
46	Bugnar Ioan	X	-	-	-	-	-	-	-	-
47	Bugnar George	X	-	-	-	-	-	-	-	-
48	Bocianschi Ștefan	X	-	-	-	-	-	-	-	-
49	Bindean Simion	-	-	-	X	-	-	-	-	-
50	Băloiu Crăciun	-	-	X	-	-	-	-	-	-
51	Bindean Cifor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
52	Burduhos Dumitru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
53	Borgovan Dănilă	-	-	-	X	-	-	-	-	-
54	Beșa Leon	-	-	X	-	-	-	-	-	-
55	Bindean Pavel	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 2		4	-	4	6	13	3	1	2	-
56	Bocianschi Lazar	-	-	-	-	-	X	-	-	-
57	Borgovan Tănase	-	-	-	X	-	-	-	-	-
58	Bălăjan Grigore a lui Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
59	Bindean Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
60	Belciug Ștefan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
61	Borgovan Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

62	Borgovan Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
63	Bâgiu Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
64	Țilea Simion	-	X	-	-	-	-	-	-	în spital Bistrița morb
65	Țilea Leon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
66	Căilean Leon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
67	Costantin Pavel	-	-	-	-	X	-	-	-	-
68	Capra Costan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
69	Coșbuc Ion a lui Pamfir	-	-	-	-	-	X	-	-	-
70	Costantin Ion a lui Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
71	Cotuțiu Emil	-	-	-	X	-	-	-	-	ofițer activ în Reg. II grâniceri
72	Costantin Iuliu	-	-	-	X	-	-	-	-	-
73	Costantin Victor	-	-	-	X	-	-	-	-	-
74	Cilea Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
75	Chindia Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
76	Candale Costan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
77	Cotuțiu Macavei	-	-	-	X	-	-	-	-	-
78	Costantin Alexa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
79	Cilea Macidon	-	-	-	X	-	-	-	-	-
80	Cilea Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 3		-	1	-	7	15	2	-	-	-
81	Ciui Costan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
82	Costantin Dănilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
83	Capra Flore	-	-	-	X	-	-	-	-	-
84	Cilea Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
85	Dragotă Costan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
86	Dragotă Iftene	-	-	-	-	X	-	-	-	-
87	Dragotă Tănase	-	-	-	-	X	-	-	-	-
88	Dragotă Petre	-	-	-	X	-	-	-	-	-
89	Dragotă Venedig	-	-	-	-	X	-	-	-	-
90	Dragotă Alexandru a lui George	-	-	-	X	-	-	-	-	-
91	Dragotă Clement	-	-	X	-	-	-	-	-	-
92	Dragotă Alexa	-	-	-	-	-	X	-	-	-
93	Dragotă Anton	-	-	-	X	-	-	-	-	-
94	Deac Ion	-	-	-	X	-	-	-	-	-
95	Deac Leon	-	-	-	X	-	-	-	-	-
96	Deac Gherasim	-	-	-	X	-	-	-	-	-
97	Dragotă Costan a lui Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
98	Dragotă Leon a lui Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
99	Dragotă Grigore a lui Ștefan al lui Clement	X	-	-	-	-	-	-	-	-
100	Dragotă Ilie a lui Nechita	-	-	-	-	X	-	-	-	-
101	Dragotă Leon al lui A.	-	-	-	X	-	-	-	-	-
102	Dragotă George	-	-	X	-	-	-	-	-	-
103	Dragotă Dănilă a lui Ștefan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
104	Dobocan Toader	-	-	-	-	X	-	-	-	-
105	Dragotă Ion a lui Alexa	X	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

106	Dragotă Vasile a lui Larion	-	-	-	-	-	X	-	-	-
107	Dragotă Valeriu a lui Vasile	-	-	-	-	-	X	-	-	-
108	Dan Niculae	-	-	-	-	-	X	-	-	-
109	Dragotă Valer a lui Leon	X	-	-	-	-	-	-	-	-
110	Dragotă Tănase	-	-	-	-	X	-	-	-	-
	TOTAL PAGINA 4	3	-	2	8	13	4	-	-	-
111	Dragotă Ion a lui Tănase	-	-	-	-	X	-	-	-	-
112	Dragotă Codrean	-	-	-	-	X	-	-	-	-
113	Dan Leon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
114	Dragotă Ion a lui Alexandru	-	-	X	-	-	-	-	-	-
115	Folfa Trofim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
116	Fodorca Necita	-	-	-	-	X	-	-	-	-
117	Feldrihan Larion	-	-	-	X	-	-	-	-	-
118	Feldrihan Ștefan	-	-	-	-	-	X	-	-	-
119	Feldrihan Valeriu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
120	Feldrihan George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
121	Feldrihan Ion a lui Petre	-	-	-	X	-	-	-	-	-
122	Feldrihan Ion al lui Precup	-	-	-	-	X	-	-	-	-
123	Fodorca Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
124	Furdac Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
125	Grigore Gavrilă	-	-	X	-	-	-	-	-	-
126	Gagea Ion al lui Sol.	-	-	-	X	-	-	-	-	-
127	Gușoi Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
128	Galan George al lui Terente	-	-	-	-	X	-	-	-	-
129	Galan Ion al lui Terente	-	-	-	-	X	-	-	-	-
130	Gomboș Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
131	Gușoi Dănilă	-	-	-	X	-	-	-	-	-
132	Gomboș Cilea Artene	-	-	-	-	X	-	-	-	-
133	Glodean Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
134	Gomboș Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
135	Galan Necita	-	-	-	-	X	-	-	-	-
	TOTAL PAGINA 5	-	-	2	4	18	1	-	-	-
136	Galan Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
137	Galbăn Valeriu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
138	Gagea Petru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
139	Gorgan Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
140	Hrisca Nechita	-	-	-	-	X	-	-	-	-
141	Hrisca Dănilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
142	Hiticaș Scridon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
143	Istrate Petru	-	-	X	-	-	-	-	-	-
144	Ilovan Niculai	-	-	-	-	-	-	1	4	mort acasă în urma unui morb câștigat în luptă
145	Irimie Aurel	-	-	-	-	X	-	-	-	-
146	Istrate Niculai	-	-	-	-	X	-	-	-	-
147	Irimie Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
148	Lazar Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
149	Lazar Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

150	Leonte Leon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
151	Leonte Ioan	-	-	-	-	-	X	1	1	-
152	Leonte Simion	-	-	-	-	-	X	-	-	-
153	Lup Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
154	Leonte Pavel	-	-	-	-	X	-	-	-	-
155	Lazar Ioan a lui Nechita	-	-	-	-	X	-	-	-	-
156	Leonte Grigore a lui Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
157	Leonte Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
158	Leonte Iovul	-	-	-	-	X	-	-	-	-
159	Lupșan Costan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
160	Leonte Iulius	-	-	-	-	X	-	-	-	-
161	Leonte Nicolai	-	-	-	-	X	-	-	-	-
162	Mureșan Toader	-	-	-	-	X	-	-	-	-
163	Mureșan Macedon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
164	Mureșan Iulius idem	-	-	-	-	X	-	-	-	-
165	Măgerușan Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 6		-	-	1	-	26	2	2	5	-
166	Măgerușan Clement	-	-	-	-	X	-	-	-	-
167	Mălaiu Traian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
168	Mălaiu Aurel	-	-	-	-	X	-	-	-	-
169	Miciu Ioan	-	-	X	-	-	-	-	-	-
170	Mălaiu Pavel	-	-	-	-	X	-	-	-	-
171	Morariu Petru	-	-	-	-	-	X	-	-	-
172	Moldovan Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
173	Moldovan Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
174	Mățu Vasile	X	-	-	-	-	-	-	-	-
175	Mățu Ioan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
176	Mescanec Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
177	Mescanec Niculaie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
178	Mălaiu Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
179	Mălaiu Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
180	Marica Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
181	Moldovan Alexa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
182	Marica Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
183	Măgerușan Leon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
184	Miciu Petru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
185	Naroș George	-	-	-	-	-	X	1	-	-
186	Nimigean Pahone	-	-	-	X	-	-	-	-	-
187	Nimigean Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
188	Nimigean Ioan	X	-	-	-	-	-	-	-	-
189	Nimigean Anchidim	X	-	-	-	-	-	-	-	-
190	Nan George	-	-	-	-	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 7		3	-	1	2	16	3	1	-	-
191	Nergeș Petru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
192	Nergeș George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
193	Nan Ioan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
194	Nan Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
195	Oarcas Simion	X	-	-	-	-	-	-	-	-
196	Oarcas Toader	-	-	-	X	-	-	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

197	Obreja Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
198	Onița Luca	-	-	-	-	X	-	-	-	-
199	Persecă Anton	-	-	-	X	-	-	-	-	-
200	Persecă Alexa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
201	Pop Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
202	Pop Grigore a lui Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
203	Pop George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
204	Precup Octavian	X	-	-	-	-	-	1	4	-
205	Precup Mihăilă	-	-	-	X	-	-	-	-	-
206	Pop Leon	X	-	-	-	-	-	-	4	-
207	Petreșcan Calistru	-	-	-	-	-	X	1	3	-
208	Petreșcan Grigore	-	-	-	-	-	X	1	1	-
209	Persecă Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
210	Pușca Leon	-	X	-	-	-	-	-	-	-
211	Pușca George	-	-	-	-	-	X	-	-	-
212	Pușca Dănilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
213	Pop Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
214	Persecă Valeriu	-	-	-	X	-	-	-	-	-
215	Pralea Ioachim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
216	Pralea Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
217	Persecă Nechita a lui Pricop	X	-	-	-	-	-	-	-	-
218	Precup Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
219	Pralea George	X	-	-	-	-	-	1	4	-
220	Petri Ilisie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 8		5	1	-	4	17	3	4	16	-
221	Pralea Iacob	-	-	-	-	-	X	-	-	-
222	Pralea Luca	-	-	-	X	-	-	-	-	-
223	Pralea Ioan O. (?)	-	-	-	X	-	-	-	-	-
224	Persecă Ioan I. Toader	-	-	-	-	X	-	-	-	-
225	Pralea Ioan I. Gavrilă	X	-	-	-	-	-	1	-	-
226	Precup Tanasă	-	-	-	-	-	X	-	-	-
227	Pop Dumitru	X	-	-	-	-	-	-	-	-
228	Pop Ilie I. Ștefan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
229	Pop Cailean Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
230	Pop Simion I. Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
231	Persecă Grigore	-	X	-	-	-	-	-	-	-
232	Perseca Lușan Necita	-	X	-	-	-	-	-	-	-
233	Petri Sebastian	-	-	-	X	-	-	-	-	-
234	Pop Ioan I. Ștefan	X	-	-	-	-	-	-	-	-
235	Pralea Moisa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
236	Pop Savu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
237	Perseca Ion a lui Clement	-	X	-	-	-	-	-	-	-
238	Pop Pavăl I. Ștefan	X	-	-	-	-	-	-	-	-
239	Pop Simion I. Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
240	Pop Dănilă săloan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
241	Pop Nicolau Savu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
242	Perseca Larion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
243	Perseca George I. Gavrilă	-	X	-	-	-	-	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

244	Perseca Procope	-	-	-	-	X	-	-	-	-
245	Precup Scridon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
246	Pralea Pavăl	-	-	-	-	X	-	-	-	-
247	Perseca Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
248	Precup Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
249	Pop Grigore I. Trofim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
250	Pop Vasile Runcanu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 9		4	4	-	4	16	2	1	-	-
251	Pralea Anchidim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
252	Precup Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
253	Pralea Niculae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
254	Roș Ștefan	-	-	X	-	-	-	-	-	-
255	Roș Grigore	-	-	X	-	-	-	-	-	-
256	Roș Ion	-	X	-	-	-	-	-	-	-
257	Roman Nechita	-	-	-	-	X	-	-	-	-
258	Raus Vasile	-	-	-	X	-	-	-	-	-
259	Roș Ion a Măriuca	-	-	-	-	X	-	-	-	-
260	Roman Miron	-	-	-	-	X	-	-	-	-
261	Solcan Iovu	-	-	-	X	-	-	-	-	-
262	Stelic Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
263	Suciu Macedon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
264	Suciu Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
265	Suciu Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
266	Suciu Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
267	Suciu Larion	-	-	-	-	-	X	-	-	-
268	Suciu Pavăl	-	X	-	-	-	-	-	-	-
269	Suciu Tănase	-	-	-	-	X	-	-	-	-
270	Savu Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
271	Sărețan Marcu	X	-	-	-	-	-	-	-	-
272	Șpaimoc Ion	-	-	X	-	-	-	-	-	-
273	Sărețan Petre	-	-	-	-	X	-	-	-	-
274	Sărețan Alexa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
275	Șiminic Iacob	-	-	-	-	-	X	-	-	-
276	Șuvei George	-	-	-	-	-	X	-	-	-
277	Șuvei Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
278	Șuvei Ion I. Necita	-	-	-	-	X	-	-	-	-
279	Someșan Traian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
280	Sărețan Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 10		1	2	3	2	19	3	-	-	-
281	Suciu Toader	-	-	-	-	X	-	-	-	-
282	Solcan Ion I. Sidor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
283	Sărețan Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
284	Sărețan Grigore	-	-	-	-	-	X	-	-	-
285	Suciu Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
286	Suciu Nicolau	-	-	-	-	X	-	-	-	-
287	Suciu George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
288	Sărețan Valer	-	X	-	-	-	-	-	-	-
289	Solcan Valer	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

290	Suciu Nicolau I. Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
291	Someșan Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
292	Suciu Andron	-	-	-	-	X	-	-	-	-
293	Șimon Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
294	Suvei Ștefan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
295	Savu Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
296	Solcan Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
297	Suciu Iuliu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
298	Suciu Ion I. Larion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
299	Suvei Ion I. Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
300	Săcelean Flore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
301	Sităriți Luca	-	-	-	-	X	-	-	-	-
302	Niculae Silivan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
303	Todica Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
304	Todica Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
305	Todica Dămian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
306	Todica Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
307	Tălabă Șofron	-	-	-	-	X	-	-	-	-
308	Trif Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
309	Todica Maștei	-	-	-	-	X	-	-	-	-
310	Terec Ieronim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
	TOTAL PAGINA 11	-	1	-	-	28	1	-	-	-
311	Trif Valeriu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
312	Todica Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
313	Terec Vasile	-	-	X	-	-	-	-	-	-
314	Ursa Anchidim	-	-	-	-	-	X	-	-	-
315	Ursa Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
316	Urs Luca	-	-	-	-	-	X	-	-	-
317	Urs Natu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
318	Urs Victor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
319	Vărărean Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
320	Vărărean Sidor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
321	Vărărean Ezechil	-	-	-	X	-	-	-	-	-
322	Vărărean Iovu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
323	Vărărean Niculai	-	-	-	-	X	-	-	-	-
324	Zăgrean Dănilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
325	Zăgrean Ion	-	-	X	-	-	-	-	-	-
326	Zăgrean Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
327	Zăgrean Nechita	-	-	-	-	X	-	-	-	-
328	Zăgrean Pavăl	-	-	-	-	X	-	-	-	-
329	Zăgrean Valeriu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
330	Pop Dănilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
331	Avram Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
	TOTAL PAGINA 12	-	-	2	1	16	2	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

Recapitulație

PAGINA	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	1	-	2	8	11	3	2	2	-
2	4	-	4	6	13	3	1	2	-
3	-	1	-	7	15	2	-	-	-
4	3	-	2	8	13	4	-	-	-
5	-	-	2	4	18	1	-	-	-
6	-	-	1	-	26	2	2	5	-
7	3	-	1	2	16	3	1	-	-
8	5	1	-	4	17	3	4	16	-
9	4	4	-	4	16	2	1	-	-
10	1	2	3	2	19	3	-	-	-
11	-	1	-	-	28	1	-	-	-
12	-	-	2	1	16	2	-	-	-
TOTAL	21	9	17	46	209	29	11	25	-
TOTAL GENERAL	331						11	25	-

Leșu la 10 aprilie 1922

Dănilă Pop – secretar comunal
 Vasile Coșbuc – preot
 Grigore Avram – primar comunal
 Nechita Cotuțiu– învățător
 Nistor Serețan - plugar

Concluzii privind locuitorii din comuna Leșu participanți la Primul Război Mondial conform statisticii ASTRA

Conform statisticii care a fost realizată de Societatea „ASTRA” din Sibiu la câțiva ani după terminarea războiului, Tabelul Nominal cu toți combatanții care au participat la Primul Război Mondial din localitatea Leșu a fost întocmit de preotul paroh greco-catolic Vasile Coșbuc, de primarul comunei Grigore Avram, secretarul comunal Dănilă Pop, învățătorul Nechita Cotuțiu plugarul Nistor Serețan, la data de 10 aprilie 1922.

În anii Primului Război Mondial (1914-1918) au fost mobilizați în Armata austro-ungară 331 de bărbați din localitatea Leșu.

Majoritatea combatanților au fost plugari, 325. Au participat la partea activă - ca soldați pe front 284 bărbați, iar la partea sedentară - pentru servicii auxiliare sau mobilizați pe loc - au fost 47 bărbați.

Din totalul de 331 de bărbați:

- au murit pe câmpul de luptă: 21

- morți în temniță, în pribegie, în spital, în urma bolilor sau rănilor: 9

- au fost dați dispăruți: 29

În urma lor au rămas:

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

- 11 văduve
- 25 de orfani.
- S-au întors acasă:
- Deplin sănătoși: 209
- Invalizi: 17
- Răniți sau bolnavi: 46.
- Au murit acasă: 3
- Din punct de vedere al gradelor militare avem următoarea situație:
- Soldați: 302
- Frunțași: 3
- Caporali: 14
- Sergenți: 10
- Plutonier: 1
- Locotenent: 1
- Au fost decorați următorii cu:
- Medalia de Argint pentru vitejie, Clasa I – 3.
- Medalia de Argint pentru vitejie, Clasa a II-a – 13.
- Medalia de Bronz pentru vitejie – 34.
- Medalia Crucea Carol – 25.
- Medalia Bărbăție și Credință, Clasa a II-a – 1.

TABLOU CU LOCUITORII DIN LEȘU DECORAȚI ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

Nr. crt.	Numele și prenumele	Ocupația	Gradul	Decorațiile				
				Medalia de Argint I	Medalia de Argint II	Medalia de Bronz	Crucea Carol	Steaua României
1.	Avram Mihai a lui Nechita	econom	soldat	-	-	da	da	-
2	Avram Niculae a lui Nechita	idem	idem	-	-	da	da	-
3	Avram Ioan	idem	sergent	-	da	da	-	-
4	Artene George a lui Dumitru	idem	caporal	-	-	-	da	-
5	Andron Traian	idem	soldat	-	-	-	da	-
6	Artene Ion	idem	idem	-	-	-	da	-
7	Artene Ștefan	idem	soldat	-	-	-	da	-
8	Artene george	idem	caporal	-	-	da	da	-
9	Andron Silivan	idem	soldat	-	-	-	da	-
10	Andronesi Anton	idem	frunțaș	-	-	da	da	-
11	Avram Aurel	idem	soldat	-	-	da	da	-
12	Andronesi Dumitru	idem	idem	-	-	-	da	-
13	Avram Grigore a lui Grigore	idem	idem	-	-	-	da	-
14	Andron Domițian	idem	idem	-	-	da	da	-
15	Andron Ioilă	idem	idem	-	-	da	da	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Leșu care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

16	Acu Ioan	idem	caporal	-	-	-	da	-
17	Bindean Dănilă	idem	fruntaș	-	-	-	da	-
18	Borgovan Niculai	idem	soldat	-	-	-	da	-
19	Borgovan Alexandru	idem	idem	-	-	-	da	-
20	Bălăjan Petru	idem	idem	-	-	-	da	-
21	Bosbiciu Petre	idem	idem	-	-	-	da	-
22	Borgovan george	idem	idem	-	-	-	da	-
23	Bâgiu Valeriu	idem	idem	-	-	da	da	-
24	Bugnar George	idem	idem	-	da	da	da	-
25	Băloiu Crăciun	idem	plutonier	da	da	-	da	-
26	Borgovan Dănilă	idem	soldat	-	-	da	-	-
27	Beșa Leon	idem	idem	-	-	-	da	-
28	Borgovan Tănase	idem	idem	-	-	-	da	-
29	Țilea Leon	idem	idem	-	da	-	da	-
30	Costantin Ion a lui Anton	idem	idem	-	da	da	-	-
31	Cotuțiu Emil	idem	locotenent	-	-	-	-	da
32	Costantin Iuliu	idem	soldat	-	da	da	-	-
33	Costantin Victor	idem	idem	-	-	-	da	-
34	Dragotă Venedic	idem	sergent	-	da	-	-	-
35	Dragotă Alexandru a lui George	idem	caporal sergent	-	da	da	-	-
36	Dragotă Clement	idem	sergent	da	-	-	-	-
37	Dragotă Ilie a lui Nechita	idem	soldat	-	-	da	da	-
38	Dragotă Leon a lui A.	idem	idem	-	da	da	-	-
39	Dragotă George	idem	idem	-	da	da	-	-
40	Dragotă Ion a lui Alexandru	idem	caporal	da	da	da	da	-
41	Hrișcă Dănilă	idem	soldat	-	-	-	da	-
42	Istrate Petru	idem	sergent	-	da	da	-	-
43	Lazăr Simion	idem	caporal	-	-	da	-	-
44	Leonte Grigore	idem	caporal	-	-	da	-	-
45	Măgerușan Vasile	idem	sergent	-	-	da	-	-
46	Miciu Petru	idem	soldat	-	-	da	da	-
47	Nimigean Dumitru	idem	fruntaș	-	-	da	-	-
48	Persecă Anton	idem	caporal	-	-	da	da	-
49	Persecă Alexa	idem	soldat	-	-	da	-	-
50	Pop George	idem	idem	-	-	da	-	-
51	Pralea Luca	idem	idem	-	da	da	-	-
52	Precup Tănăsă	idem	idem	-	-	da	-	-
53	Pop Ilie I. Ștefan	idem	caporal	-	da	da	-	-
54	Pop Căilean Vasile	idem	sergent	-	-	da	da	-
55	Sărețan Ion	idem	soldat	-	da	-	da	-
56	Sărețan Valer	idem	idem	-	da	da	-	-
TOTAL				3	16	32	35	1
TOTAL GENERAL				87				

PĂCATUL BEȚIEI

ALEXANDRU POP

Învățător Rodna-nouă (Șanț)

Onorată adunare!

Când m-am decis ca prin modesta mea lucrare presantă să contribui la ridicarea însemnătății adunării noastre filiale, m-am decis a lua ca temă combaterea unui păcat, care e cel mai distrugător pentru om, și care fiind propagat de inamicii a tot ce e bun, salutar, onest și moral, în unele comune distruge, ba chiar omoară din cei ce-l primesc toată noblețea, moralitatea și onoarea, încât pe zi ce merge îi vedem decăzând în toate slăbiciunile fizice și sufletești.

Noi pentru aceea ne adunăm în conferință în diferitele comune ale raionului reuniunii noastre, ca prin lucrări după cerințele locale să îndreptăm din calea ruinei pe cei care doar ar fi pe ea, să le arătăm prăpastia sau abisul ce se află la finea acestei căi, ca așa având încă timp spre a îndrepta răul, să nu fie siliți, în urmă de a-și descânta, că: „După nor, vine senin, după plăcere suspin”.

Rugând onorata adunare de puțină paciență îmi permit a intra în dezvoltarea următoarei mele teme, care este „Păcatul beției”.

*Motto: Vinul, țuica cui îi place
N-are cu ce să se-mbrace.*

Bunul Creator, când a creat pe om, l-a înzestrat cu foarte multe însușiri sublime, prin care l-a făcut coroana creaturilor sale. Între aceste însușiri este și voia liberă, prin care se deosebește, mai ales, de câtră celelalte creaturi și prin care e în stare a-și crea existența sa, după cum își va ști întrebuința acest dar. Dar durere, foarte mulți oameni, ba chiar comune și ținuturi întregi își întrebuințează acest dar dumnezeiesc spre a-și grăbi nenorocirea dedându-se la fapte care îl ruinează și trupește și sufletește. Acel om, care darurile ce i le-a dat Dumnezeu le folosește spre ruina rea sa, trupească și sufletească, face păcat. Unul dintre cele mai mari păcate, prin care omul cuminte se face mai dejosit decât un animal necuvântător, este și păcatul beției, despre ale cărui rele urmări voi vorbi în următoarele. Beția este o patimă, care precum am zis și mai sus, - îl face pe om mai prejos decât un animal necuvântător, pentru că beția îi strică onoarea și morala, îl face dur și nemilos, fără frică și rușine, nedrept, aplicat spre tot ce e necinstit, devine tiranul său și al celor din jurul său, îi tâmpește mintea, îi nimicește conștiința cea bună și i-o dezvoltă pe cea rea, îi strică averea și-l face necruțător, îl face lingușitor și servil față de cei ce-l ajută a-și satisface aceste pasiuni, e mincinos cu un cuvânt bețivul e sclavul patimii sale, căci cât trăiește, muncește, asudă, se lasă gol și dezmațat, numai ca să poată sta în cârciumile cele puturoase ale jidanilor cu glaja plină descântându-și: „Țucu-te glăjuță plină, Tu mă faci să cad în tină”; și în adevăr glaja plină pentru el e fericirea cea mai mare, căci când e cu ea în mână în putoarea cutărui Ițig, se crede-n rai, deși n-are mălai, crede că e birău, deși n-are poate nici pipă și jașcău, iar de sunt oameni cu familie, pruncii și soția lor le umblă din ușă-n ușă cerșind.

Am zis, că beția îi strică onoarea și morala omului și iată cum: omul bețiv își ține fală a vorbi înaintea orișicui tot felul de vorbe proaste, nemorale, îmbălăciuni și sudălmii, cu un cuvânt tot prin ce poate vătămă și batjocori bunul simț, onoarea, caracterul, onestitatea și bunul nume al de-apropelului său și pe bunul Dumnezeu.

Cuvintele grăite îl ațâță la fapte pe care se silește a le face în public, iar de le face în secret se laudă cu ele ca și cu niște vitejii săvârșite pe câmpul de bătălie. Am zis că bețivul e dur, (prost) și nemilos, fără frică și rușine pentru că omul bețiv nu se poate stăpâni pe sine, ci din nimica toată i se aprinde mânia, iar în mânie cade-n nebunie și comite fapte de acelea, pe care omul cu mintea întregă și cu judecată nu le face. Atari fapte sunt: bătaia, omorul, furătura, sinuciderea și altele. Comiterea acestor fapte îl face pe bețiv ca să ajungă și să zacă prin temniță cu anii, acolo își poate continua apoi

ALEXANDRU POP

strigătura de mai înainte, că „Țucu-te glăjuță goală, haid-acum și mă scoală”, că glaja, adică cel ce i-o umplea nu vine să-l scoale din această tină, ci zice: „că e mai puțin cu un blestemat”. Prin astfel de omul se omoară el pe el, adică e tiranul său. Dar bețivul e și tiranul altora, adică al celor din jurul său, pentru că bețivul nu poate „să nu suduie, ba chiar bate și neliniști în diferite moduri pe soție, copii și vecinii săi.

La soție și copii, în loc de pâine, le duce pumni, cu vinele umflate de vinars gata spre a-i lovi, în loc de vorbe dulci - sudalme, în loc de haine, le strică ușa și ferestrele de la casă, în loc de lemne de foc, le strică cuptoarele, în loc de vite și galițe, le duce tot felul de părăsite și în loc de mângâiere, le duce frică și groază. Iată dar domnilor, pentru ce am zis că bețivul e tiranul său și al altora. Am mai zis, că bețivului i se tâmpește mintea. Și care din frații, colegii noștri n-au observat aceasta? Omul cu creierii pururea îngreunați de vinars nu e în stare a se cugeta la viitor, nu-i vine-n minte aproape nici un lucru bun, devine uituc, greoi la pricepere și nătâng, cu un cuvânt se prostește și hăbăucește într-una.

Am mai zis d-lor, că băutura face ca bețivul să-și piardă conștiința cea bună, și i-o dezvoltă pe cea rea, și despre aceasta ne putem convinge îndată ce vom privi prin analele judecătorilor, căci mărturisirile, ba chiar și jurămintele mincinoase, sunt însușiri de plăcere pentru bețivi. De câte ori nu se întâmplă că bețivul pentru o porție de vinars și păclă de tabac e în stare a-ți sta în drum, a te goli de tot ce ai, ba a te toca-n cap.

Apoi mai putem zice că bețivul are conștiință? Nu cred că îmi va zice cineva în contră, poate numai cel cu musca pe căciulă¹.

Am mai zis d-lor, că bețivul își pradă averea și se face necruțător, căci altcum nici nu poate fi, că doar chiar ei își descântă că:

„Tot cu cupa și cu felea
Pân-oi rămânea cu pielea”.

Și apoi cupa și felea costă parale, iar paralele se fac din ceea ce e la casă, și azi o fele, mâine alta, până în urmă se trezește omul nu numai cu buzunarul, ci chiar și cu coșul gol, după aceea cu datorii și în urmă cu sărăcia în spate. Câți oameni nu se lasă fără sare și mămăligă, numai ca să bea o porțioară, ca să mai amortască - își zic ei - și câte muieri nu se lasă fără cloști numai pentru că au, dus ouăle la jupâneasa crâșmărița pentru vreo doi picuri de cei tari, că (își zice) s-a sculat prea de noapte la tors și o doare rău înlăuntru. Vara, când e timpul lucrului în grădină, muierile cărora le place a se oțeli mereu, își lasă curechiul, fasolea și ceapa lor în buruieni și se duc la jidancă de sapă a ei grădină pentru vreo fele de liurcă; iar iarna merg cu grăunțe și cu ouă de cumpără de la jidancă aceea ce a le lucrat ea. Apoi încă când s-ar îndestuli muieria cu o fele, ar fi ce a r fi, dar ele își descântă că:

„Ce-i o fele la o muierie!
Dac-o gată, alta cere”.

Iar ca să le cadă mai bine înlăuntru, îl și încălzesc și pun o „țără” de „țucăr” și secărea, care încă costă cu câteva parale m ai mult. Aceste datini sunt morile, în care se macină averea nu numai a oamenilor singuratici, ci chiar a comunelor, țărilor și popoarelor întregi.

Acestora le zic și eu cu învățatul, francez La Bruyere, ca să bage de seamă că prin astfel de datini, nimic nu dispare mai repede decât o mare bogăție, - ce arată și proverbul din motto - iar Champfort învață pe oameni strigând să-și însemne fiecare că: „Cel mai bogat dintre oameni este acela care ști cruță mai bine”.

Străbunii noștri romani încă ne spun că „parsimonia est magnum vectigal” adică cruțarea e cea mai mare dare,- apoi cruțarea cu beția tocmai așa nu se unesc, cum nu se unește focul cu apa.

Am mai zis d-lor, că bețivul e lingușitor și servil față de cei ce-l ajută a-și satisface această patimă. Cu durere trebuie să observăm acestea slăbănoage însușiri ale bețivilor, care nu se jenează a le arăta oriunde și oricând. De câte ori nu vedem, că omul băutor își lăsă lucrul lui baltă și aleargă să clăcuiască jidanilor pentru a avea credit sau omenie, cum zic ei. Câți oameni băutori nu-și lasă vitele lor setoase în grajd și merg și adapă pe ale jidanilor, pe ale lor le lasă flămânde sau le dau ogrinji să mănânce, iar fânul cel bun îl duc la cârciumar ca pe ale altuia să le îngrășe. Când un vecin al său e în primejdie cu carul încărcat, nu sare să-i ajute, iar când sosește jidanul cu buclanul, îl așteaptă ca să-i

¹ *Foaia Poporului*, Sibiu, anul X, 1902, nr. 28 (7/20 iulie), p. 329.

PĂCATUL BEȚIEI

ajute a descărca. Muierile băutoare nu-și mătură-n casă cu lunile, iar la jupâneasa cârciumăriță cât ce intră înlăuntru, îi iau mătura și mătură; copiii lor îi lasă necurățiți cu ani, iar la ai cârciumarilor le spală hainele; pe copiii lor îi lasă singuri pe ulițe, iar pe ai cârciumărițelor îi leagă și dezmiardă. Am zis în urmă, d-lor, că bețivul e și mincinos și leneș, și altcum nici nu poate fi, că de multe ori minciuna îl ajută să-și ude gura. Oamenii bețivi min câte una așa, că ei o cred de jumătate, iar cui i-o spune de tot, și dacă se deprinde le știu croi din ce în ce mai bine. Foarte la loc se exprimă învățatul italian Goldoni, că „minciunile sunt așa de roditoare, încât una e destul să producă o mie”. Dar e bine să ne mai însemnăm și zisa lui Erasmus că „minciuna și tâlhăria sunt frați de cruce”¹.

Din cele premerse, precum și din pățaniile zilnice ale bețivilor, ar putea învăța oamenii noștri să se lepede de această patimă urâtă. Ba chiar geniul poetic al poporului nostru a născut foarte multe strigături despre beție și starea la care-l aduce pe om, durere însă că deși și le-a creat el, și le zice de regulă când e cu capul plin și nu când e treaz, ca să se gândească la ceea ce a zis și să scoată ceva învățatură din ele. De câte ori n-auzim strigând câte o babă șumenă, că:

„Palincuță și rachie,
Vorbă și blestemăție”.

dar de-ar zice când e trează și s-ar gândi puțin la ceea ce a zis, vai multă învățatură ar putea scoate din acestea câteva vorbe.

Căci ce e băutura vinarsului, decât plantarea vorbelor și blestemățiilor de tot felul în om, prin care se dezbracă de tot ce e nobil într-însul.

Dar nu numai sufletește îl strică pe om băutura, ci și trupește, căci prin băutura continuă organele omului sunt pururea în agitare, de unde urmează funcționarea lor neregulată, iar după aceea stricarea sănătății. Voi înșira aici unele boli ce provin din beție, de exemplu: tremurarea continuă a membrilor corpului (mai ales a mâinilor), bolile de rânză, durerile continue de cap, slăbirea pe neașteptate, epilepsia sau stropșeala, lipsa de sânge, paliditatea, boala de apă, scurgerea sângelui (la femei), vomarea de sânge ș. a.

Dar oamenii bețivi nu numai că ei sunt supuși acestor fel de boli, ci-și infectează și odraslele lor, pruncii lor. Fiind convins fiecă om, că numai din sămânță bună ies bucate bune, tocmai așa numai părinții sănătoși și lipsiți de orice patimă pot da naștere la băieți sănătoși, iar părinții bețivi au de regulă, băieți slabi atât la minte, cât și la trup, nu se dezvoltă, nu cresc, cu un cuvânt rămân niște cioturi în loc să fie ca brazii de voinici cum erau bătrânii. Dacă luăm statisticele celor azântați la miliție numai întrista ne putem, că din câte o comună merg la azântare 20-40; și mai bine de feciori, și abia azântează câte 2-3 feciori. Oare nu-i acesta un semn destul de vădit al decadenței morale și fizice a poporului din comuna aceea?

Băutura face că pe destui feciori de 20 ani îi vedem mai slabi și mai fără față decât pe moșnegii de 60-80 ani, iar fete de câte 16-17 ani mai palide și mai slabe decât mamele lor bătrâne de 60-70 ani.

De pe fața acestor fel de tineri se poate ceti lămurit, că părinții lor sunt un fel de oameni care cred mai tare în vinars decât în Christos.

Ar fi timpul ca poporul nostru să-și înțeleagă odată misiunea sa istorică în acest colț al Europei și să se lepede de tot ce-l poate dejosi și dezonora înaintea altor neamuri, între aceste prima e băutura vinarsului, care, durere, deși nu pete tot, dar în unele comune însă a ajuns așa departe, încât sunt de poveste înaintea altora. Să se silească poporul nostru a-și croi o altă soartă, o altă stare materială și sufletească mai bună, la care să se închine și să i-o admire străinii.

Aceasta însă numai așa se poate, dacă se va lepăda de tot răul de căpetenie, care e băutura în locul întâi. Să nu se lepede însă de datinile și virtuțile cele frumoase ale strămoșilor săi, ci să se năzuiască a le ține, în mulți și urma cu scumpătate. Numai așa va ajunge poporul nostru la împlinirea tuturor dorințelor sale, dacă va urma strămoșilor în tot ce e bine și salutar, - iar de tot lucrul și datina rea, ce le propagă aceia ce-i vreau pierirea - să se ferească. Să asculte sfaturile celor ce-l învață bine, iar pe cei ce-l învață rău să-i înconjure ca pe câinele ce-l turbat. Dacă vrei Române să bei băutura curată și nu spurcăciune jidovească, pe coastele și în grădinile tale nu lăsa să crească spini și pălămidă, ci sădește-ți tot felul de pomi, din ale căror fructe apoi îți poți face băutura bună și curată aducătoare de

¹ *Idem*, nr. 29 (14/27 iulie), p. 341.

ALEXANDRU POP

sănătate, iar putoarea din butoaiele jidanilor nespălate cu anii, care-ți mănâncă sănătatea, îți pradă sudoarea și te aruncă în tina blestemățiilor - las-o focului.

Ca însă poporul nostru să cunoască răul și prăpastia, spre care se apropie prin băutură, trebuie ca noi cei chemați a-l lumina, adică preoții și învățătorii să-l luminăm la orice ocaziune și să-i facem cunoscută prin vorbe înțelepte calea bună a fericirii sale pământene și cerești.

Trebuie să-i premergem cu exemplu pururea bun și să grijim, ca nu cumva prin noi să se scandalizeze vreunul din acești mai mici, căci va fi vai aceluia - zice Mântuitorul lumii. Să fim pururea, d-lor preoți și colegi, la înălțimea chemării noastre, ca:

„În ziua cea de judecată
Sus în cer la Domnul sfânt”.

să putem cu conștiință curată răspunde cu bardul nostru Vasile Alecsandri, că:

„În lume Doamne cât am stat,
Pe Tine Te-am reprezentat”¹.

Sanatoriul Dr. Ciuta din Sângeorz
Carte poștală nedatată, necirculată, probabil anii '40
(Colecția Cornel Rusan)

¹ *Idem*, nr. 30 (21 iulie/3 august), p. 353.

ABSOLVENȚII LICEULUI „SOLOMON HALIȚĂ”

Promoția 1977-1978

XII A

1. ALEXI A. CĂTĂLINA
2. ALGEORGE I. GAVRILĂ
3. AVRAM GR. AURELIA
4. BAZGA T. DOREL
5. BEREȘ R. DOINA ZOIȚA
6. BOGDAN I. VIORICA ADRIANA
7. BUIA C. CONSTANTIN
8. CĂRBUNE T. MARIA
9. CIOCAN I. SILVIA
10. COCA GR. LUCIA
11. COCOREANU G. CRISTIAN-CRISTEL
12. DANCIU V. MARIANA
13. HÂRUȚA M. IOANA
14. ILOAIE I ALEXANDRU
15. JARDA A. ANA
16. LARIONESI A. MĂRIUCA
17. MARȚIAN I. LEONIDA
18. MUREȘAN P. MARINELA
19. PETRI A. ANA
20. POP GH. ELENUȚA
21. POP M. MIRCEA DĂNUȚ
22. PORCIUS F. NASTASIA
23. ROMONȚI V. ALEXANDRU
24. RUS R. MARIANA SAVETA
25. RUSU ȘT. LENUȚA
26. SABO A. FRANCISC
27. ȘERBAN A. AURORA-MARIA
28. SOHORCA T. TRAIAN
29. SOMEȘAN T. VALERIA
30. ȘTEOPOAIE V. ILEANA
31. VIDICAN I. ION
32. VÂRVA E. RODICA
33. RĂZVANȚĂ TR. SANDA

XII B

1. AVRAM ANA VALERIA
2. BENȚA FLOAREA
3. BODEA NICULINA
4. BOTH ANDREI
5. BRÂNZĂ MINA
6. BRUMĂ IOANA
7. CIRA FLOAREA
8. CÂRDAN MARIA
9. DOMIDE VERONICA
10. EREMIE MARIA
11. FLORESCU ADRIAN
12. LARIONESI FLOAREA
13. MĂLAI ANA
14. MICI LEONTINA
15. MORARIU MARIA
16. NATI LEONTIN
17. NUȘFELEAN ANA
18. OUL DAN
19. PENTIUC ELISABETA
20. RAȚIU VIRGINIA
21. RĂZVANȚĂ FLOAREA
22. ROȘCA VASILE
23. SCRIDON IOAN
24. URIAN LUCICA
25. URSA MINA

* Materialul a fost preluat din *Liceul Teoretic „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi*
– 50 de ani, 2012.

sa Agapia, Jud. Maramures, Peccata volesse ca Veneratul
Con...
in...
...ca o primeste in puzetii dandui salari, Despre
acestia bine voiti a lua la cunoscinta si a lua
raspunsul Consistoriului din Iasi cu care se

Revista sprijinita si finantata de:
CONSILIUL LOCAL SANGEORZ-BAI
CENTRUL CULTURAL „JUSTIN SOHORCA” SANGEORZ-BAI

Oldhszentgyörgy

afecti... juridice, la Compulung (Bucovina)
scertia sunt tiparite pe Biletudo calatoriile din
au fost sfiintita de maica in ornamenta Monast
formal fiind la ascultare la Maica Eupracia
Busiuc Casiera, inse in Bugetul dia capata salari
nu au fost indusa... llati de cuprinsa
bine voiti ane... Monastire.
si bilet de incredere se pota calatori...
Vochin Bas... care duce la Peccat si supus.

ISSN 2285-8229
ISSN-L 2285-8229